

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. A globális éghajlat-változás jelentése, a klímakonferenciák nemzetközi története	5
2.1 Felmelegedés, éghajlat-változás. Mit is jelent valójában?	5
2.1.1 Légkör összetétele	5
2.1.2 Környezeti változások	5
2.1.3 Stern-jelentés	9
2.2 Globális klímapolitika kialakulása	11
2.2.1 ENSZ Stockholmi Konferencia	12
2.2.2 ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferenciája – a Riói Konferencia... ..	14
2.2.3 Kiotó, 1997; Kiotói Jegyzőkönyv (COP-3)	15
2.2.4 Marrákeshi Találkozó, 2001 (COP-7)	18
2.2.5 A Johannesburgi Konferencia, 2002.....	19
2.2.5.1 Előzmények – ENSZ Közgyűlés rendkívüli időszaka	19
2.2.5.2 A Világ-Csúcskonferencia a Fenntartható Fejlődésről – 2002, Johannesburg	20
2.2.6 Bali Útiterv, 2007 (COP-13).....	22
2.2.7 Koppenhágai Klímacsúcs, 2009 (COP-15)	23
2.2.8 Cancúni Konferencia, 2010 (COP-16)	25
2.2.9 Az ENSZ 17. Klímaváltozási Konferenciája, Durban, 2011 (COP-17).	26
3. Az Európai Unió környezetvédelmi-és klímapolitikája; Magyarország Nemzeti Éghajlat-változási Stratégiája	29
3.1 Történeti áttekintés	29
3.2 Fő célkitűzések, intézkedések	31
3.3 Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve – az Európai Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer (EU Emission Trading Scheme)	36
3.4 Az ETS rendszer hatása a légközlekedésre	41
3.5 A kibocsátási egységek árfolyamának változásai	42
3.6 Összekapcsolódás más kibocsátás kereskedelmi rendszerekkel.....	43
3.7 Az Európai Unió jövőképe 2050-re	44

3.8 Magyarország vállalásai a klímaváltozás területén	45
3.8.1 Nemzeti és uniós vállalások.....	45
3.8.2 A magyar EU elnökség klímapolitikája.....	46
3.8.3 Jövőkép 2050-re Magyarországon.....	47
4. A BusinessEurope gyakorlata a klímapolitikában	48
4.1 Miért pont a BusinessEurope?	48
4.2 A BusinessEurope klímaváltozási törekvései, fő állásfoglalása	49
5. Konklúzió	53
6. Felhasznált irodalom	55
7. Mellékletek	59
1. sz. melléklet	59

Képjegyzék

1. kép: Vajon meddig folytatódik a sarkkörök olvadása?	4
2. kép: „Ne repülj, s autó helyett gyalog közlekedj!”	10
3. kép: A Kiotói Jegyzőkönyv 2007-es csatlakozási állapota	16
4. kép: A Durbani Konferencia hivatalos logója	28
5. kép: Az ipar fontos szereplője az üvegházhatású gázok kibocsátása elleni küzdelemnek.....	32
6. kép: A legnagyobb szennyezők: a repülőgépek	41
7. kép: A BusinessEurope logója	48

Ábrajegyzék

1. ábra: A Föld CO ₂ kibocsátásának szektorális megosztása	6
2. ábra: Hőmérséklet, tengerszint és az északi félteke hóval borított területeinek változása 1850 és 2010 között..	8
3. ábra: Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának alakulása az EU-ban a 80 %-os mérséklési cél irányában	35
4. ábra: Szén-dioxid kvóták az EU-ban (2005-2008)	38
5. ábra: Jelenlegi és jövőbeli üvegházhatású gázkibocsátás a világon.....	50
6. ábra: Üvegházhatású gázkibocsátás régióként 2000-2050	51

1. Bevezetés

„A Föld (...) beteg, és orvosra van szüksége.

Klímbetegsége van, amit nedveinek egyensúlyvesztése és magas láz – illetve kissé megemelkedett hőmérséklet, de az orvosok jóslata szerint magas láz jellemez.”

(Wolfgang Behringer)

Nincs B bolygónk.¹

Több helyen is olvastam ezt a kifejezést, illetve az angol megfelelőjét, a „No plan B”-t, tehát a nincs B tervet. Ahogy végignézzük a körülöttünk zajló eseményeket, valóban rá kell döbbenünk a kijelentés valóságára. A tudomány eddigi álláspontja alapján nincs még egy bolygó, amelyen az élet feltételeihez szükséges körülmények egytől egyig megtalálhatóak lennének. Nincs más lehetőség, másik terv. A jelen kor embere vagy változtat a szokásain, ezzel lehetőséget adva a Földnek és saját magának a túlélésre, vagy folytatja pazarló és kényelmes életét, mellyel rövid időn belül katasztrófák sorozatával fog szembesülni.

Olvadó jéghegyek. A tengerszint emelkedése. Fajok kihalása. Ezekről a szavakról a legtöbb embernek a globális felmelegedés és a klímaváltozás jut az eszébe. Az emberek élnek mindennapjaikat, nem gondolva arra, hogy lehet, hogy ami ma még természetes dolog, az pár évtized múlva már nem áll rendelkezésünkre. Nem válogat, egyaránt érinti az afrikait, az amerikai vagy az európaiakat is. A globális felmelegedés hatására átalakul az eddig megszokott világrend. Egyes városok, országok eltűnnek, az emberek vándorolnak, fajok halnak ki. Minderről az emberek legtöbbször vajmi keveset tud, ezért választottam a dolgozatom témájának az éghajlatváltozást. Úgy gondolom, hogy a globális felmelegedés az emberiség egyik, ha nem a legnagyobb kihívása, amivel valaha szembenézett.

Nemzetközi szinten az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) érāja alatt hívtak és hívnak össze konferenciákat. Dolgozatom első fejezetében a legfontosabb konferenciákat,

¹ Origo: „Nincsen B-bolygónk” – Kezdődik a klímacsúcs; <http://www.origo.hu/itthon/20091204-koppenhagai-klimacsucs-beharangozo-klimavaltozas-globalis-felmelegedes-kibocsatascsokkentekes.html>; letöltve: 2012-03-09, 10:16

csúcstalálkozókat mutatom be, összefoglalom ezek eredményeit, esetleges hiányosságait. A második részben már az Európai Unió (EU) klímapolitikájára, ezen belül is egy speciális témakörre, a Kibocsátás-kereskedelmi Rendszerre (ETS) koncentrálok. Az ETS rendszer célja, hogy az Európai Unió üvegházhatású gázkibocsátását hatékony módon csökkenteni tudja a nemzetközi szinten vállalt kötelezettségekkel összhangban. Ebben a fejezetben egy rövid összefoglalóban bemutatom Magyarország klímapolitikáját és a 2011-es soros elnökség klímapolitikáját. Az utolsó részben az Európai Bizottság egyik legfőbb érdekérvényesítő szervezete, a BusinessEurope törekvéseit és álláspontját gyűjtöm össze. Személyes találkozás alkalmával lehetőségem nyílt Bruno Pedrottival, a BusinessEurope klímaváltozási tanácsadójával interjút készíteni (I. számú melléklet), melynek következtetéseit az adott fejezetekbe beépítettem. Munkámat egy konklúzióval zárom, melyben összegzem az olvasottakat, Sir Fred Hoyle elgondolkodtató idézetével alátámasztva, hogy nincs B-bolygónk.

1. kép: Vajon meddig folytatódik a sarkkörök olvadása?

(Forrás: www.telegraph.co.uk)²

² Louise Gray: Copenhagen climate conference: World risks 4 °C even there is a deal;
<http://www.telegraph.co.uk/earth/copenhagen-climate-change-confe/6720751/Copenhagen-climate-conference-World-risks-4C-rise-even-if-there-is-a-deal.html>, letöltve: 2012-04-15, 13:38

2. A globális éghajlatváltozás jelentése

A klímakonferenciák nemzetközi története

2. 1 Felmelegedés, éghajlatváltozás. Mit is jelent valójában?

2.1.1 Légkör összetétele

Földünket körülvevő vékony réteg a légkör, azaz az atmoszféra. Az alsó 10-15 km-es zónában beszélünk a légkörről, melyben gáz, folyékony és szilárd halmazállapotú anyagok egyaránt megtalálhatók. Létezésünkhöz nélkülözhetetlen oxigén ebben a rétegben található. ³ A vizet nem számítva a száraz levegőt 78,08 %-ban nitrogén, 20,95 %-ban oxigén és 0,93 %-ban argon alkotja. A legnagyobb mennyiségben a gázok közül a szén-dioxid található a levegőben, mintegy 0,037 %. A többi gáz, a metán, a szénhidrogének, az ózon kisebb mennyiségben jellemzők. ⁴

2.1.2 Környezeti változások

Az elmúlt száz évben Földünk átlaghőmérséklete 0,7 °C-al emelkedett, Európában ez a mutató 1 °C. Ez a hőmérsékletnövekedés nagyrészt antropogén eredetű, azaz a légkörben lévő üvegházhatású gázok feldúsulása eredményezi. Az éghajlati rendszert ezek együttese alkotja: a bioszféra, a krioszféra – a szárazföldi és tengeri jég és hó összessége -, a légkör, a talajfelszín és az óceán. A klímakutatók modellezik, hogy ezek a jelenségek hogyan változnak a jövőben. Az antropogén és a természetes okokat együttesen vizsgálják. Természetes hatásként említhetjük például a tektonikai mozgásokat vagy a napsugárzás mértékének hosszú távú változását. Ha az elemek valamelyikében változások jelennek meg, akkor azzal együtt az éghajlat is változik. ⁵

³ A légkör összetétele, szerkezete; http://www.abako.hu/climate/01_05i.htm; letöltve : 2012-02-22, 9 :11

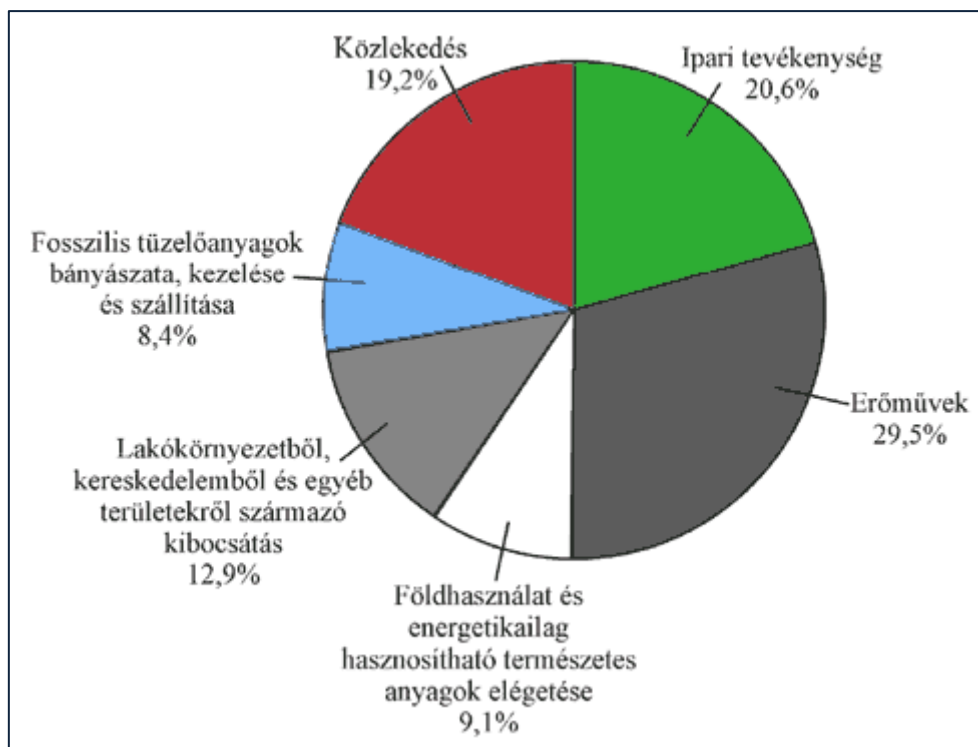
⁴ Dr. Elmar Uherek : A légkör;

http://www.atmosphere.mpg.de/enid/Roevid_oesszefoglal_-L_gkoer_3r9.html; letöltve : 2012-02-22, 9 :41

⁵ Harnos Zsolt, Gaál Márta, Hufnagel Levente, *Klímaváltozásról mindenkinek*. (Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar, Matematika és Informatika Tanszék 2008) : 7-14

Egyre több tény bizonyítja, hogy emberi tevékenység, egyrészt az üvegházhatású gázok és aeroszolok kibocsátása, másrészt az erdőirtás és a fosszilis tüzelőanyagok elégetése is közrejátszik az átlaghőmérséklet emelkedésében.⁶

1. ábra: A Föld CO₂ kibocsátásának szektorális megoszlása

(Forrás: Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet hivatalos honlapja)⁷

A globális felmelegedést gyakran együtt emlegetik a klímaváltozással, bár a két fogalom nem fedi egymást. A klímaváltozás egy természetes folyamatot ír le, egy adott területre levetítve vizsgálja az időjárási jellemzőket. A globális felmelegedés a légkörben található üvegházhatású gázok koncentrációjának változásával összefüggő jelenség. Az atmoszférában természetesen jelenlévő üvegházhatású gázok megakadályozzák, hogy a napsugarak visszaverődjenek a világűrbe, így tartják melegen a földet.⁸ Ha nem lenne természetes üvegházhatás, a Föld átlaghőmérséklete 33 fokkal hűvösebb volna, így a földi lét szempontjából szükséges jelenség. Az emberi tevékenységek, mindennek előtt az erdőirtás és a fosszilis energiahordozók növekvő felhasználása miatt azonban a levegő szén-dioxid tartalma

⁶ Rakonczai János, *Globális környezeti kihívásaink* (Szeged, Universitas Szeged Kiadó, 2008)

⁷ Globális éghajlatváltozás/5. modul, Gazdasági tevékenység és üvegházhatású gázok ; http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=eghajlatvaltozas_08_5_modul; letöltve : 2012-0415, 13 :56

⁸ Pest Megyei Európai Integrációs Pont (A kiadványt Besze Szilvia és Donka Áron a Europe Direct Pest Megyei Európai Integrációs Pont munkatársai készítették) : Klímaváltozás ; <http://www.pmtkft.hu/eip/Klimavaltozas.pdf>; letöltve: 2012-02-19, 20 :06

egyharmaddal nagyobb, mint az ipari forradalom idejében. Így a megnövekedett széndioxidot a természetes szén-dioxidnyelők már nem tudják felvenni, a megszokott természetes dinamikus egyensúly felborult.⁹

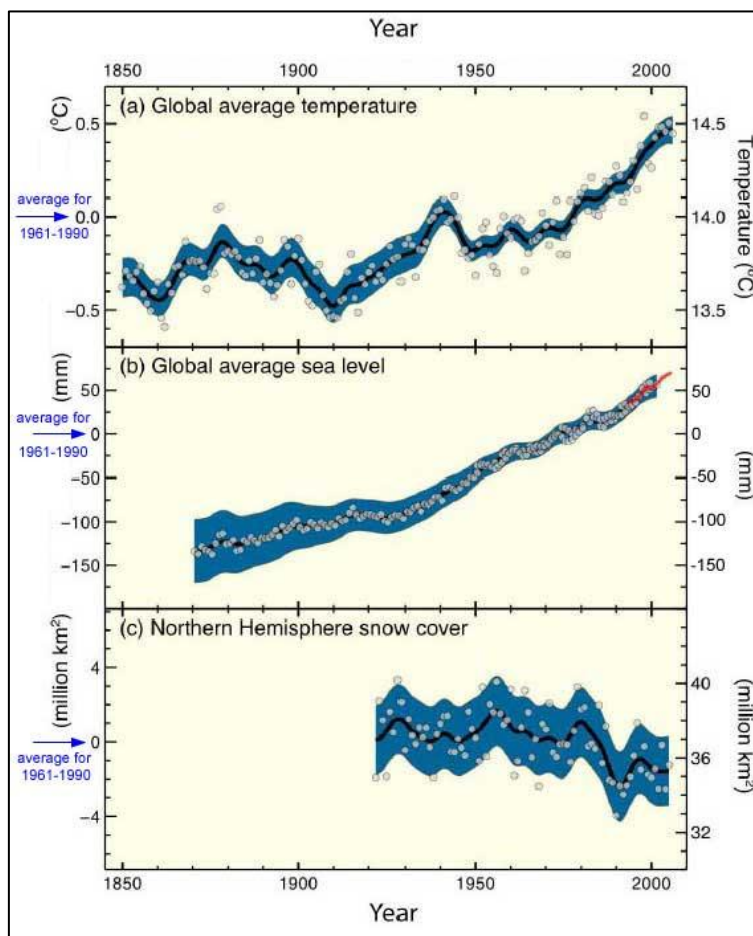
Feltehetjük a kérdést, hogy milyen hatásai vannak a klímaváltozásnak az életünkre?

Először is, gondoljunk a már említett hőmérsékletemelkedésre. 1990 óta mérték a történelem 11 legmelegebb évét. Egyre gyakoribbá válik a melegrekordok megdőlése, ugyanakkor szélsőséges hideget kevesebbet tapasztalunk. Második tényezőként kiemelhetjük a csapadékot, illetve annak eloszlása és mértéke. Európában az északi területeken 10-40 %-al emelkedett a csapadék mennyisége, míg délen 20 %-al csökkent. Sokszor esik hirtelen, nagy mennyiségű csapadék, amely földcsuszamlásokat, hirtelen áradásokat okoz. A Föld krioszférája, azaz fagyzónája is változásokat mutat. Jellemző a gleccserek visszahúzódása a hegyekben, az elmúlt száz évben az Alpok hótakarójának harmada tűnt el. A sarkkörökön a jégtakaró csökkenése a tengerszint emelkedését hozza magával, ezzel veszélyeztetve az alacsonyan fekvő tengerparti országokat. A hőmérséklet emelkedése miatt a szárazföldi és tengeri állatok fokozatosan észak felé vándorolnak. Az ökoszisztéma képes valamilyen fokig alkalmazkodni az új körülményekhez, ezt hívják rezilienciának. A tudomány jelenlegi álláspontja szerint viszont van egy határ, amit túllépve már a visszafordíthatatlan és katasztrofális változások kockázata erőteljesen megnövekedne. Ez a határ a globális felmelegedésben a 2 °C-al történő emelkedés az iparosodás előtti szinthez képest. Az Európai Unió és az ENSZ ezért tűzte ki azt a célt, hogy a globális felmelegedést 2 °C-on belül kell tartani.¹⁰ Az alábbi ábrán először a globális hőmérsékletváltozás, majd a globális tengerszint emelkedés és az északi félteke hóval borított területeinek változását láthatjuk. Minden változást az 1961-1990 közötti átlaghoz viszonyítják. A sötét vonalak az évtizedes változásokat szemléltetik, míg a körök az évenkénti növekedést vagy csökkenést szimbolizálják. Ez az ábra jól szemlélteti a klímaváltozás negatív hatásait, és azt is láthatjuk, hogy a jövőben az átlaghőmérséklet és a tengerszint folyamatosan emelkedni fog, míg a hóval fedett részek rohamosan csökkennek.

⁹ Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium; Éghajlatváltozás; <http://klima.kvvm.hu/index.php?id=68>, letöltve : 2012-02-20, 18 :27

¹⁰ Y. Goossens: Éghajlatváltozás és környezet; http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/environment/article_7298_hu.html; letöltve : 2011-04-20 ; 16 :11

2. ábra: Hőmérséklet, tengerszint és az északi félteke hóval borított területeinek változása
1850 és 2010 között

(Forrás: IPCC Fourth Assessment Report (AR4): Climate change 2007: The Physical Science Basis)¹¹

Az erdőgazdálkodás és mezőgazdaság területén jó és rossz hatásai is vannak az éghajlatváltozásnak. Egyrészt olyan földeket is művelés alá tudnak vonni, melyek előtte épp a hidegebb idő miatt nem voltak erre alkalmasak. Másrészt viszont a szélsőséges időjárásnak köszönhetően kiszámíthatatlanná vált a termelés, a betakarítás ideje, illetve az emberekre is negatív hatással van.¹²

¹¹ Climate Change 2007: The Physical Science Basis; Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change – Summary for Policymakers, p6 <http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg1/ar4-wg1-spm.pdf>; letöltve: 2012-04-13, 18:08

¹² Pest Megyei Európai Integrációs Pont (A kiadványt Besze Szilvia és Donka Áron a Europe Direct Pest Megyei Európai Integrációs Pont munkatársai készítették) : Klímaváltozás <http://www.pmtkft.hu/eip/Klimavaltozas.pdf>; letöltve: 2012-02-19, 20 :06

2.1.3 Stern-jelentés

2006-ban publikálták az úgynevezett Stern-jelentést, ami Nagy-Britannia kincstárért felelős minisztere megbízásából készült tanulmány, amely a klímaváltozás közgazdasági vetületeit vizsgálta meg. A Jelentés két részből áll. Elsőben részletezi az éghajlatváltozás gazdasági vetületeit és az üvegházhatású gázok stabilizálásának közgazdasági szempontjait elemzi. Második részében a mitigáció és az adaptáció mellett a szakpolitikai kihívásokat tekinti át. A mitigáció alatt a gazdaságban való átmenetet értjük, tehát azokat az intézkedéseket, melyek az üvegházhatású gázok várható hatását csökkenteni próbálják. Az adaptáció a társadalmaknak a megváltozott éghajlathoz való alkalmazkodását jelenti.¹³ Sorra veszi a globális felmelegedés várható következményeit, mind gazdasági, mind társadalmi szempontból. A BAU (business-as-usual) elv, azaz a megszokott üzleti tevékenységek alapján vizsgálódik. Nagy figyelmet fordít a fejlődő országok helyzetére, hiszen néhány évtizeden belül ezek az országok GDP-jük akár 10 %-át is a felmelegedés hatásai ellen tett intézkedésekre kell fordítania. Előrejelzések szerint nagy népvándorlásra is számíthatunk, mivel olyan területek, mint Banglades, Kelet-Ázsia, metropoliszok, mint New York, London könnyen víz alá kerülhetnek a tengerszint emelkedése miatt.

Rávilágított arra a tényre, hogy a globális felmelegedés elleni küzdelem az világ éves GDP-jének 1 %-ába kerülne, míg a tétlenség és a hanyagság a világ GDP-jének legalább 5 %-át, de pesszimista vélemények szerint akár a 20 %-át is kitenné.¹⁴ Egy hatástanulmány szerint a 2013-2030-as időintervallumban az össz GDP 0,5 %-át kellene az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságba fektetni. 2030-ig ez a GDP-növekedés évi 0,19 %-os csökkenéséhez vezetne, viszont az előrejelzések szerint ez a töredéke volna a 2,8 %-os évi növekedési rátának.

A kockázat közgazdaságtanára épít a tanulmány, hiszen átlagos mérőszámokkal történt az előrejelzés, mely számok könnyen magasabbak is lehetnek, amely beláthatatlan következményekkel járna. A pénzüpiacokon is még nagyobb bizonytalanság és kockázat jelentkezhethet, amiket már valószínűségeik alkalmazásával próbálnak vizsgálni.

Kimutatták, hogy a legnagyobb szennyezést a légi forgalom, tehát a repülőgépek okozzák. Egy átlagos London-Athén járat utasa oly mértékben szennyezi a levegőt, hogy az utazás 2-3 hónapos energiafogyasztását jelenti. A BusinessEurope 2008-as, Harc a klímaváltozás ellen

¹³ prof.dr. Molnár Sándor: Hazai mitigációs lehetőségek egyes kérdései az üvegházgáz-kibocsátások terén; <http://www.gek.szie.hu/system/files/hirek/ea-ms-ete-1.pdf>; letöltve: 2012-04-18, 13:25

¹⁴ Stern-jelentés: Az éghajlatváltozás közgazdaságtana; http://www.rec.hu/Dokumentumok/STERNjelentes_HUN.pdf; 2011-04-20; 17:45

című állásfoglalása alapján egy Brüsszel – New York retúr repülőjárat kibocsátása 1,6 tonna per fő. ¹⁵ Egy ilyen repülőgép akár több száz utassal a fedélzetén közlekedik, elég csak végiggondolni, hogy így milyen mértékű szennyezésről van szó. Ez csak egy nüansznyi része a kibocsátók körének. Az emberek gondolkodásmódján való változtatás elengedhetetlen a klímapolitikai célok megvalósítása érdekében. Ha egy háztartásban, a téli fűtésszezonban a hőmérsékletet akár 1 °C-al is lejjebb vesszük, máris energiát, és nem mellesleg pénzt spórolunk meg. ¹⁶

2. kép: „Ne repülj, s autó helyett gyalog közlekedj!”

(Forrás: www.tudatosvasarlo.hu)¹⁷

¹⁵ BusinessEurope: Combating climate change – four key principles for a successful international agreement; <http://www.business-europe.eu/content/default.asp?PageID=568&DocID=21780>; letöltve: 2012-03-30, 21:01

¹⁶ Greenfo: Ne repülj, és autó helyett gyalog közlekedj! <http://tudatosvasarlo.hu/en/cikk/ne-repulj-es-auto-helyett-gyalogolj>; letöltve : 2012-03-01, 8 :45

¹⁷ Greenfo: Ne repülj, és autó helyett gyalog közlekedj! <http://tudatosvasarlo.hu/en/cikk/ne-repulj-es-auto-helyett-gyalogolj>; letöltve : 2012-03-01, 8 :45

2.2 A globális klímapolitika kialakulása

A XX. században a világ látványos fejlődésen ment keresztül. Az Egyesült Államok, Németország, Japán és a vezető hatalmak ipara fellendült, különös tekintettel a vegyiparra. Azonban a fejlődés e szakaszában a környezettudatosság még ismeretlen fogalom volt. A gyárak a melléktermékeket, hulladékokat megszűrés nélkül a természetes vizekbe engedték, ezzel veszélybe sodorva az adott területen élő emberek egészségét. A helyzet súlyosságára Rachel Carson amerikai író nő hívta fel a figyelmet *Néma tavasz* című művével. Ez a könyv Amerikában a hatvanas években jelent meg, Magyarországon jelentős késéssel, csak a kilencvenes években lehetett a fordítást olvasni. Az író nő egy elképzelt világot mutat be, ahol a környezeti ártalmak hatására az élővilág is fokozatosan kihal. Rávilágított arra, hogy ha ezt a fejlődési utat követi a világ, hamarosan válságok sorozatával kell szembesülnie. Elég néhány mondatot elolvasni az író nő művéből, és máris megérthetjük a könyv valódi üzenetét:

„Aztán egyszer csak valami különös rontás támadt a vidékre, és többé semmi sem volt már olyan, mint azelőtt. Gonosz átok telepedett a tájra: megmagyarázhatatlan betegség vitte el a csirkéket, s megbetegedtek, elpusztultak a birkák és tehenek is. A halál árnyéka borult mindenre. A farmerek arról beszéltek, hogy a családokban sokféle nyavaja ütötte fel a fejét, s a városi doktorok egyre értetlenebbül állnak az embereket megtámadó, új betegségek előtt... Nem gonosz varázslat, nem valamiféle ellenséges haditett némította el a vidéket. Az emberek mindent maguknak köszönhettek.”¹⁸

Rachel Carson megteremtette a környezettudatosság fogalmát, a könyv a környezetvédelem eddigi legfontosabb és legjelentősebb műve.

A hatvanas években indultak olyan spontán civil szerveződések, mint az Egyesült Államokban, mint Nyugat-Európában, amelyek aktív résztvevői lettek a környezetszennyezés elleni küzdelemnek. Itt alakultak ki az úgynevezett nem kormányzati szervek, azaz non-governmental organisation-ok, NGO-k, amelyek szerepe azóta egyre hangsúlyosabbá vált. Az Egyesült Államokban 1970. április 22-én több nagyvárosban mintegy 20 millió ember tüntetett azért, hogy a gyárak a levegő és a víz szennyezését csökkentsék. Ezt elnevezték a

¹⁸ Rachel Carson (ford.: Makovetz Benjamin; 2. bővített, javított kiadás), *Néma tavasz*. (Budapest, Katalizátor Iroda, 2007): 21-22

Föld Napjának, amiről azóta minden évben megemlékeznek (Magyarországon a rendszerváltás óta tartják a megemlékezést).¹⁹

Itt kell még említést tenni a demográfiai robbanásról. Az elmúlt hatvan évben a Föld népessége megháromszorozódott. Erre a növekedésre senki sem számított, de ami nagyobb baj, hogy a népesség 80 %-a a fejlődő világban él. Egészséges ivóvízzel, élelmiszerrel, energiával kell ellátni ezeket az országokat is, ami még jobban hozzájárul ahhoz, hogy a környezetvédelmet helyi és nemzetközi szinten is prioritással kezeljenek.

A környezetvédelemmel kapcsolatos konferenciák sorozata a hetvenes években indult útjára. Három nagy világtalálkozóról beszélhetünk: Az ENSZ Stockholmi Konferenciája (1972), a Riói Konferencia (1992) és a Johannesburgi Konferencia (2002).

Kulcsszavaival jellemezve a három világtalálkozó:

1. ENSZ Stockholmi Konferencia → Emberi Környezet
2. Riói Konferencia → Környezet és Fejlődés
3. Johannesburgi Konferencia → Fenntartható fejlődés

2.2.1 ENSZ Stockholmi Konferencia

A hetvenes években felismerték, hogy a környezetszennyezést már nem lehet lokális problémaként kezelni, globális kérdéssé vált. Így Svédország vállalásában megrendezésre került az első környezetvédelmi világkonferencia, a Stockholmi Konferencia. A hivatalos neve a konferenciának: ENSZ Konferencia az Emberi Környezetről. 1972. június 5-én nyitották meg a konferenciát, mely azóta a Környezetvédelem Világnapja. A fejlődő és fejlett országok is képviseltették magukat, a gazdasági és társadalmi problémák már itt is felvetődtek, de nem olyan hangsúlyosan, mint a későbbi konferenciákon.

A következő nyilatkozatokat fogadták el:

- *Nyilatkozat az emberi környezetről:* a dokumentum rámutatott, hogy az emberek cselekvései nagyban befolyásolják a környezetet, amiben élnek. Könnyebben boldogulhatunk, ha a rendelkezésre álló erőket helyesen és értelmesen használjuk fel. Az állampolgároknak és a kormányoknak is felelőssége, hogy együttműködjenek a környezetvédelmi célok elérése érdekében.
- *Nyilatkozat az irányelvekről:* megfogalmaztak 26 követendő elvet

¹⁹ Láng István, *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*. (Budapest, AGROINFORM Kiadóház, 2003): 9-13

- *Akcióprogram-javaslatok*: 109 pont
- *Szervezeti intézkedések*: új intézményként felállították az UNEP-et (United Nations Environmental Programme), azaz az ENSZ Környezeti Programját, melynek titkársága Kenyában található. Első alkalommal választottak afrikai székhelyet egy jelentős ENSZ szervnek.²⁰

A hetvenes évek azzal teltek, hogy a vezető hatalmak igyekeztek kiépíteni környezetvédelmi minisztériumaikat, hivatalaikat. Az évtized végén jutottak arra a felismerésre, hogy a környezetvédelem, a globális problémák nem választhatók el a gazdaságpolitikától, ami miatt a fejlődő országok még nagyobb veszélynek vannak kitéve. Az ENSZ döntése alapján felállítottak egy szakértőkből álló panelt, mely a Környezet és Fejlődés Világbizottsága, ismertebb nevén a Brundtland Bizottság nevet viselte. A Bizottság 22 tagú volt, méltányos földrajzi elosztás alapján. A régiót Magyarország és Jugoszlávia képviselte. 1984 és 1987 között működött a Bizottság, mely munkáját a Közös Jövőnk című jelentés tartalmazta. A zártkörű plenáris ülések után nyilvános meghallgatásokat tartottak, ezzel bevonva a civil lakosságot. Ezt a párbeszédformát a Brundtland - Bizottság honosította meg. A Bizottság működésétől számíthatjuk a környezet-és gazdaságpolitika kapcsolatának felismerését. Fő gondolata, hogy szükség van változtatásokra. A Bizottság felállítása előtt is használták már a fenntartható fejlődés kifejezést, azonban a Bizottság erősítette fel jelentőségét, és így fogalmazta meg:

„A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generáció szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.”²¹

A Közös Jövőnk jelentést – a nukleáris energia felhasználásának engedélyezésétől eltekintve – egyhangúlag fogadta el a Bizottság, melyet az ENSZ Közgyűlés is jóváhagyott 1987-ben. Az 1992-ben kívánatos, második világtalálkozó szervezésének tartalmi alapjait a Brundtland - Bizottság munkássága szolgáltatta.

²⁰ dr. Láng István, *A környezetvédelem nemzetközi körképe*. (Szeged, Mezőgazdasági Kiadó Vállalat, 1980): 18-28

²¹ Láng István, *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*. (Budapest, AGROINFORM Kiadóház, 2003): 25

2.2.2 Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferenciája - a Riói Konferencia

A Riói Konferencia hivatalos neve: ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferenciája, melyet 1992-ben Rio de Janeiroban tartottak. Az összehívásának célja, hogy olyan cselekvési programokat és stratégiákat alakítsanak ki, amivel a környezetszennyezés megakadályozható és a fenntartható fejlődés megvalósítható. Különösen az iparosodott országokra volt jellemző, hogy a levegő, a víz és a talaj minősége egyre romlott, az előzetesen kitűzött céloknak nem tudtak eleget tenni. Felismerték, hogy a környezetpusztulás és a szegénység között szoros kapcsolat van. Az országoknak arányosan kell viselniük a károk költségeit, tehát amely országok jobban szennyeznek a környezetet, azoknak többet kell fizetniük. A konferenciának kiemelkedő eredménye, hogy a fejlett országok GNP-jük 0,7 %-át felajánlották a fejlődő országok környezetvédelmi törekvéseinek támogatására és új technológiák kifejlesztésére.

A következő dokumentumokat fogadták el a konferencián:

- *Riói Nyilatkozat a Környezetről és Fejlődésről*: általános jelleggel 27 alapelvet tartalmaz
- *Feladatok a 21. századra (AGENDA – 21)*: 4 szekcióban 40 tematikus fejezetet tartalmaz, melyek a nemzeti, nemzetközi intézmények számára ajánlásokat fogalmaznak meg. Első alkalommal került be a fenntartható fejlődés a dokumentumokba, amely fogalmat a kormányok, a társadalmi szervezetek (melyeknek szerepe fokozatosan megerősödött) is átvették.
- *Egyezmény a Biológiai Sokféleségről*: mivel több előrejelzés is született arról, hogy az állatvilág negyedét 2050-re a kihalás fenyegeti, 153 ország elfogadta a biológiai sokféleségről szóló egyezményt. Kimondták, hogy a környezetet, az élővilágot mindenhol óvni kell.
- *ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezmény*: 153 ország csatlakozott az egyezményhez, melynek célja jószándék vállalása az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére. A legnagyobb ellenzője az egyezménynek a fejlődő országok voltak. Attól tartottak, hogy fejlődésük megtorpan, hiszen a kibocsátás csökkentés csak az ipari tevékenység mérséklésével volt elérhető (új technológiák kifejlesztése nagyon költséges). A javaslat szerint a kibocsátás 2000-ben nem haladhatja meg az 1990-es szintet. Végül csak a jószándékot deklarálták, és megállapodtak abban, hogy felállítják

az Éghajlat-változási Keretegyezményben Részes Felek Konferenciáját (COP) a jobb koordináció érdekében. A Keretegyezmény 1994. március 21-én lépett hatályba, mikor az ötvenedik állam aláírta (a Keretegyezmény életbelépésének feltétele, hogy legalább ötven állam írja alá).

2.2.3 Kiotó, 1997; Kiotói Jegyzőkönyv (COP-3)

1997-ben Kiotóban rendezték meg a Keretegyezményben Részes Felek III. Konferenciáját, melyet megelőzött az 1995-ös berlini, illetve az 1996-os genfi konferencia.

1995. március 28 és április 7 között rendezték meg a német fővárosban, Berlinben a Keretegyezményben Részesek I. Konferenciáját (COP-1), ahol elfogadták a berlini mandátumot, amely kimondta, hogy a meg kell állapodni a kötelező jellegű csökkentési célokban a harmadik konferencia idejére. Az addig elfogadott kibocsátás csökkentések túl erőtlének voltak, illetve csak 2000-ig foglalkozott a kibocsátási politikával. Nem bírtak kötelező jelleggel a vállalások, mely szintén problémát okozott.

A svájci Genf adott otthont az 1996. július 8-19 között megrendezett Keretegyezményben Részesek II. Konferenciájának (COP-2). A Nemzetközi Éghajlatváltozással Foglalkozó Bizottság második jelentését elfogadták. Megállapodtak abban, hogy a jogilag kötelező jellegű megállapodásokat a későbbiekben erre alapozzák.²²

Az 1997-es Kiotói Konferencia alkalmával írták alá a fejlett országok azt az egyezményt, melynek értelmében a szén-dioxid kibocsátásukat 5,2 %-kal az 1990-es szint alá csökkentik. A cél, hogy a szén-dioxid kibocsátással a klímaváltozás előrelátható hatásait csökkenteni tudják.

A Kiotói Jegyzőkönyv kettős feltétel mellett léphetett érvénybe. Az első, hogy a ratifikációhoz legalább 55 állam aláírása volt szükséges. A második, szigorúbb feltétel, hogy az 55 államnak tartalmaznia kell azon országokat, melyek 1990-es évi kibocsátás legalább 55 %-át produkálták. Ha 100 %-ot nézünk, abból az USA kibocsátása megközelítőleg 36 % volt az 1990-es évben. Ebből jól látható, hogy ha az USA nem ratifikálja a Jegyzőkönyvet, akkor az összes többi nagy kibocsátónak viszont ratifikálnia kell, melyek név szerint: EU (1990-es kibocsátás 24 %-a), Oroszország (1990-es kibocsátás 17 %-a), Japán (1990-es kibocsátás 8 %-a); illetve Kanada és Ausztrália is aláírja.

²² Bíró Dávid, *A globális felmelegedés politikatörténete*. (Budapest, Napvilág Kiadó, 2003):124

2005. február 16-án lépett érvénybe az egyezmény, melyhez 169 állam csatlakozott 2006-ig. Ezek az országok az össz szén-dioxid kibocsátás 62 %-áért felelősek. A legnagyobb szennyezők közül az Amerikai Egyesült Államok és Ausztrália nem csatlakozott az egyezményhez. Kína és India ugyan csatlakozott, de rájuk a kvóták nem érvényesek, mivel kivételes elbánásban részesülnek. A jelenlegi konvenció 2012-ben még érvényben van, a következő évben azonban már új egyezmény lesz, melyre a tárgyalások 2007-ben kezdődtek el.²³ A Kiotói Jegyzőkönyv második kötelezettségvállalási időszaka 2013-ban kezdődik, ennek feltételeiről a 2011-es Durbani Konferencián állapodtak meg a résztvevők.²⁴

3. kép: A Kiotói Jegyzőkönyv 2007-es csatlakozási állapota

(Zöld – aláírta, ratifikálta; piros – aláírta, elutasította; sárga - aláírta, ratifikálás függőben; szürke: nem írta alá)

(Forrás: www.globalisfelmelegedes.info)

A Jegyzőkönyvet aláíró országok két csoportra oszthatók: az Annex I és a Nem-Annex I államok. Az Annex I államok, tehát az I. mellékletet aláíró államok, (a fejlett országok) kötelezőnek fogadják el magukra nézve az üvegházhatási gázok kibocsátásában való csökkentést. A Nem-Annex I országok, az I. mellékletet alá nem író országok (a fejlődő országok), bár aláírták a szerződést, mégsem fogadták el magukra nézve kötelezőnek a kibocsátás csökkentést. Ezek az országok a tiszta fejlesztési mechanizmus (CDM – Clean Development Mechanism) résztvevői kívánnak lenni. A tiszta fejlesztési mechanizmus a Kiotói Jegyzőkönyv XII. paragrafusa, mely értelmében egy emisszió-csökkentő projekt után az ipari országok emissziós jogokra tesznek szert. Ezt a gyakorlatban úgy kell elképzelni,

²³ European Commission/Climate Action/Policies/International Partners/Climate negotiations/Future global framework: Durban climate conference 2011;

http://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/durban/index_en.htm, letöltve: 2012-04-10, 22:43

²⁴ lásd: 2.2.9 fejezet

hogy a fejlett országok, nevezzük őket „A” kategóriájú országoknak, beruházásokat valósítanak meg a fejlődő országokban, azaz a „B” országokban. Ezeknek a fejlődéseknek hatására a „B” ország területén a kibocsátások egyértelműen csökkennek, és „A” ország ezért emissziós jogokra tesz szert. Azonban ez akkor működne hatékonyan, ha több kibocsátás csökkentést vállalnának az országok, az egységekre nagyobb kereslet lenne.²⁵ Ha az Annex I országok valamelyike a kibocsátási vállalásokat megszegik, minden tonna üvegházhatású gáz kibocsátása után 1,3 kibocsátási egység büntetést kell 2008 és 2012 között fizetniük. Ezek az államok vállalták, hogy a 2010-es évre az üvegházhatású gáz kibocsátását az 1990-es szinthez képest 5 %-al csökkenti.

Az úgynevezett buborékmechanizmus alkalmazása is a Protokoll része. Ennek lényege, hogy a kötelezettségeket vállaló országok közül néhányan együttes erővel teljesítik a feltételeket. Így egy meghatározott csoporton belül bizonyos országok a megengedett kvótánál alacsonyabb, míg mások magasabb mértékű csökkentést valósítanak meg.²⁶ Például az Európai Unió is egy ilyen csoportot alkot, mivel közösen 8 %-os csökkentést vállalt. Ezen belül vannak országok, melyek kevésbé tudták redukálni a kibocsátásukat. Ilyen állam például Magyarország is, mely 6 %-os csökkentést vállalt. Emellett viszont vannak országok, melyek akár 10-15 %-os csökkentést is produkálnak, ezek jellemzően a skandináv országok.²⁷ Az Európai Unió a 2002. április 25-i 2002/358/EK tanácsi határozattal fogadta el a Kiotói Jegyzőkönyvet, így a Közösség tagállamait a Jegyzőkönyv vállalásaira kötelezi.²⁸

Úgy gondolom egyértelmű, hogy az iparosodott, fejlett országok (például az Egyesült Államok, Kanada) vállalásának hiánya hátráltatja a klímaváltozás elleni harcot. George Bush, az Amerikai Egyesült Államok elnöke 2001-ben olyan kijelentést tett, mellyel az egész világot megdöbbenett: „Nem teszünk egyetlen lépést sem, amely káros az amerikai gazdaságra, mert számomra az Amerikában élő emberek sorsa a legfontosabb.”²⁹ Egy globális fellépésnek pont az lenne a lényege, hogy mindenki egységesen vállaljon kötelezettségeket a negatív változások ellen. Rá kell döbbernük az ellenző országok

²⁵ EUROPA/EUR-Lex Kezdőlap/ID celex: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A globális éghajlatváltozás 2 °C-ra való csökkentése – Az előttünk álló út 2020-ig és azon túl; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0002:HU:NOT>; letöltve: 2012-04-10, 20:54

²⁶ Bíró Dávid, *A globális felmelegedés politikatörténete*. (Budapest, Napvilág Kiadó, 2003): 135

²⁷ Infoklíma, partnerség az éghajlatért/Klímapolitika/ENSZ tárgyalások; <http://www.env-in-cent.hu/infoklima/klimapolitika1.html>, letöltve: 2012-04-11, 23:37

²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:07:32003L0087:HU:PDF>; letöltve: 2012-03-07, 18:56

²⁹ Bíró Dávid, *A globális felmelegedés politikatörténete*. (Budapest, Napvilág Kiadó, 2003): 127

vezetőinek is, hogy a globális felmelegedés nem terület- vagy kontinensfüggő, összefogásra van szükség.

2.2.4 Marrákeshi Találkozó, 2001 (COP-7)

A Részes Felek előző, eredménytelen konferenciái után (COP-4, COP-5, COP-6) Marrákeshben sikerült megegyezni a klímavédelmi világegyezmény végrehajtásáról. A Kiotói Jegyzőkönyv végleges szabályait elfogadták, melyek meghatározták, hogyan kell az emisszió csökkentést mérni, a nyelőket milyen módon lehet beszámítani a kötelezettségekbe. A rugalmassági mechanizmusok (Közös Megvalósítás és Tiszta Fejlesztési Mechanizmus) vállalásait is tisztázták, a Tiszta Fejlesztési Mechanizmus végrehajtó bizottságát felállították. Azonban a találkozó eredményeit tekintve bírálatok sokaságát fogalmazták meg a környezetvédő szervezetek. A négyéves tárgyalási sorozat végére annyi kiskaput hagytak jóvá a Kiotói Jegyzőkönyvben, hogy bár a kitűzött célokat lehet, hogy elérik, de a tényleges kibocsátás nem csökken a várt mértékben.

A találkozón résztvevő országok különböző álláspontot vallottak. Az USA hajlandóságot mutatott arra, hogy megvizsgálja, milyen kötelező és önkéntes lehetőségek állnak rendelkezésre, hogy kibocsátásukat csökkenteni tudják. Oroszország helyzete sajátos volt. Már a bonni, COP-6-os tárgyalások alkalmával elérte, hogy beszámítsák esetében a nyelőket. Marrákeshben viszont még nagyobb lehetőséget kapott ezeknek a nyelőknek a beszámítására. Úgy gondolhatjuk, hogy az erdőtelepítésekkel a szén-dioxidot sikerül megkötni, bár ez egy felmérés alapján korántsem így van.³⁰ Az engedményeket adott, a fejlett országok felfedezték az üzleti lehetőségeket és a fejlődő országok még mindig a kibúvókat keresték. 165 ország kéthetes tárgyalása eredményeként megszületett marrákeshi alku értelmében negyven ország 2012-ig az 1990-es szén-dioxid és károsanyag-kibocsátás mértékéhez képest 5,2 %-al csökkentti a kibocsátását. A nyelők beszámításával tehát a tényleges kibocsátás csökkentés nem több, mint 2 %-ot jelent. A fejlődő országok számára a Marrákeshben megállapított feltételek kedvezőek voltak, mivel 300-500 millió dollár bevételt várnak a kvótipiacon.³¹

A Kiotói Jegyzőkönyvet ekkor 70 ország ratifikálta, illetve 41 ország aláírta, de nem ratifikálta. Japán 2001. júniusi ratifikációja után arra számítottak, hogy Oroszország is ratifikálja, hiszen ezzel a második feltétel is teljesülne (az 1990-es évi kibocsátás 55 %-áért felelős országok csoportja is meglenne). Azonban ez a várakozások ellenére nem teljesült.

³⁰ Bíró Dávid, *A globális felmelegedés politikatörténete*. (Budapest, Napvilág Kiadó, 2003): 103

³¹ Klímavédelmi alku Marrákeshben; <http://www.jogiforum.hu/hirek/2620>; letöltve : 2012-03-12, 19 :11

2.2.5 A Johannesburgi Konferencia, 2002

2.2.5.1 Előzmények – ENSZ Közgyűlés rendkívüli időszaka

A Riói Konferencia utáni évek pozitívumokat és negatívumokat is hoztak magukkal. Egyrészt az egyezmények hatályba léptek, másrészt viszont a 0,7 %-os kötelezettségvállalás a fejlett országok részéről csorbát szenvedett. Átlagosan 0,3 %-os befizetések is nagy szélsőséget mutattak, hiszen míg az észak-európai skandináv országok túlteljesítették a fizetési mértéket, addig olyan országok, mint az USA, Japán viszont alulteljesítettek. Ez a helyzet megadta a konferencia alaphangulatát.

1997-ben, New Yorkban az ENSZ Közgyűlés rendkívüli időszakán 170 ország kormányzati és nem kormányzati szereplője is képviseltette magát. A Feladatok a 21. századra című megállapodás pontjai nem szorultak felülvizsgálatra, azonban más területen szembesültek nehézségekkel.

A záródokumentumban több problémára is felhívták a figyelmet:

- Pénzügyi kérdések: az előző konferencián megállapított támogatás (GNP 0,7 %-a) és a vállalatok teljesítésének megerősítése
- Termelési és fogyasztási szokások: a fejlett országok pazarló életmódja ellen cselekvésre van szükség – konkrét lépések azonban nem születtek
- Erdők védelme: Kormányközi Fórum az Erdőkről testület felállítása, amely az erdőgazdálkodást összehangolja és a szükséges intézkedéseket megteszi
- Elsivatagosodással foglalkozó egyezmény
- Ipari és természeti katasztrófák
- Léghő védelme: legnagyobb kérdés a léghő védelme volt. Az Európai Unió hangsúlyozottan támogatta az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését, míg az ipari nagyhatalmak – elsősorban az USA – ellenezték.
- Energiaellátás jövője: az energiahatékonyság növelése volt a cél, és a fosszilis energiahordozókban gazdag országok további, szélesebb körű vizsgáldást javasoltak

- Édesvízkészletek fenntartható használata: az egészséges ivóvíz kérdése az egyik, ha nem a legsürgetőbb kérdés. Az iható víz a nagy népességnövekedés, a szennyezések és a rendelkezésre álló készletek helytelen használata miatt veszélybe kerülhet.

A bemutatott pontokból látható, hogy változásokat nem fogalmaztak meg, inkább a meglévő vállalásokat erősítették meg. Már felvetődött az ötlet egy újabb világkonferencia összehívására, melyet a Riói Konferencia 10. évfordulójára ütemeztek.

2.2.5.2 A Világ-Csúcskonferencia a Fenntartható Fejlődésről – 2002, Johannesburg

2002-ben, Johannesburgban került megrendezésre a Fenntartható Fejlődés Világtalálkozója, mely hivatalos neve: Világ-Csúcskonferencia a Fenntartható Fejlődésről. A Föld régióira (Európai-Észak-Amerikai régió, Latin Amerika és a karibi térség, Afrikai régió, Kelet-Ázsia és a Csendes-óceáni térség, Közép-és Dél-Ázsia) lebontott tanulmányok szolgáltak alapul a konferencia két fontos dokumentumának megszületéséhez: a Johannesburgi Nyilatkozat a Fenntartható Fejlődésről és a Végrehajtási Terv.

A fenntartható fejlődésről szóló nyilatkozatnak 32 pontja van. Ez a dokumentum sokkal emelkedettebb, ünnepélyesebb formát öltött elődeinél, melyet a megfogalmazásban is láthatunk:

„Mi, a világ népei, akik összegyűltünk Dél-Afrikában, Johannesburgban a Fenntartható Fejlődés Világtalálkozásán 2002. szeptember 2-4. között, megerősítjük elkötelezettségünket a fenntartható fejlődés mellett.”³²

Megerősítették az előző konferenciákon a környezeti degradációval kapcsolatos célkitűzéseket, a globális biztonság szükségességét. A fenntartható fejlődés feltétele, hogy a társadalmi egyenlőtlenségeket és az országok helyzete közti szakadékokat csökkentsék. A globalizáció hatásai is egyenlőtlenül oszlanak el, a szegényebb országok kevésbé profitálnak belőle. A célok megvalósításához helyes kormányzatra van szükség, a nemzetközi szervezeteknek demokratikusabb működése kívánatos.

A fenntartható fejlődés, mint elérendő célkitűzés felértékelődött, mely a konferencia legnagyobb érdeme volt.

³² Láng István, *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*. (Budapest, AGROINFORM Kiadóház, 2003): 38.

A Végrehajtási Terv 153 pontban fogalmazott meg ajánlásokat, elveket. Tudatosította, hogy a környezetvédelem nem önálló jelenség, együtt kell említeni a gazdasággal, politikai célokkal is. Konkrét kötelezettségeket is meghatározott. Ilyen volt az is, hogy 2015-re felére csökkenteni azok számát, akik jövedelme nem éri el a napi 1 USD-t, és ezzel egyidejűleg felére kell csökkenteni azok számát is, akik nem jutnak egészséges ivóvízhez. A kereskedelem pozitív és negatív hatásai miatt is nagy jelentőséget kapott, a Világkereskedelmi Szervezet is javaslatokat tett a fejlődő országok kereskedelmének javítása érdekében. Fenntartható fejlődés stratégiáját nemzeti szinten ki kell dolgozni, melyre a kormányok biztosítják az erőforrásokat.

A konferencia eredményességét tekintve az Európai Uniót számos kritika érte. A fejlődő országok mellett nem állt ki, így nem tudtak egy stabil, erős pontot képezni az USA vezette fejlett országokkal szemben. Szakértők véleménye szerint csak akkor lehet egy globális, működőképes megoldás a környezeti problémákra, ha az EU erőteljesebben lép fel. Daniel Mittler, a Föld barátai hálózatnak a konferenciáért felelős képviselője így nyilatkozott:

„Ez a csúcstalálkozó csak abban az esetben járhat igazi eredményekkel, ha az Európai Unió valódi vezető szerepet vállal benne. Számos kulcskérdésben az EU inkább a probléma, mint a megoldás része és résztvevője. Itt az idő, hogy az EU kiálljon az emberek és a környezet érdekeiért.”³³

A kudarcok mellett eredményként könyvelhető el, hogy Kína, Oroszország és Kanada aláírták az 1997-es Kiotói Egyezményt. Bár konkrét lépésekre nem került sor, a konferencia felhívta a figyelmet a legfontosabb kérdésekre és a legégetőbb problémákra. Az embereknek rá kell jönniük, hogy a magatartásukon és a szokásaikon változtatni kell, hogy az országok közti szakadékokat csökkenteni lehessen, ami segítene az együttműködésben, a kitűzött célok sikeres megvalósításában.³⁴ Egy felmérés szerint egy, fejlett országban élő ember vacsorája megegyezik egy 10-12 fős fejlődő országbeli embercsoport kétheti ételmével. Ilyen tanulmányokkal igyekeznek rávilágítani arra, hogy míg a világ egyik fele pazarló életmódot folytat, a másik felének a napi betevő előteremtése is hatalmas kihívást jelent.

³³ Ismeretlen szerző: Elveszíti vezető szerepét az EU a világtalálkozón?; <http://www.gondola.hu/cikkek/12812>; letöltve : 2012-03-12, 18 :33

2.2.6 A Bali Útiter, 2007 (COP-13)

2007-ben az indonéziai Bali szigetén az Egyesült Nemzetek Klímaváltozási Konferenciája eredményeként egy két éves tárgyalási sorozatot fogadtak el, mely célja, a 2009-es, Koppenhágai Konferencia idejére megállapodás szülessen és határozatot fogadjanak el a Kiotói Jegyzőkönyv utódjáról.

Világosan meghatározták az I. mellékletet aláíró és nem aláíró államok közötti különbségtételt a közös, de megkülönböztetett felelősség elvén. Ennek lényege, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátásáért felelős ipari, fejlett országok a felelősek, és más kibocsátás csökkentési lehetőségek állnak rendelkezésre az országoknak. A fejlett országok feladata, hogy segítse a fejlődő országokat.³⁵

A Bali akcióterv négy kérdéskört foglal magában: finanszírozás, csökkentés, technológia és alkalmazkodás. A további tárgyalások alapvető feltétele, hogy a pénzügyi forrásokat meghatározzák, annak elosztásáról is döntsenek. A közösségi alapok azokban a fejlődő országokban lesznek különösen fontosak, amelyek régiói a befektetésektől és a kormányzati döntésektől függenek. A csökkentésen egyértelműen az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentését értették. Vizsgálták a kibocsátási trendeket, előrejelítették a szén-dioxid és károsanyag-kibocsátás alakulását. A technológia területén a szén-dioxid kibocsátás csökkentését célzó intézkedések és egy esetleges technológia szerv vagy pénzalap felállítása volt a kérdés. Az egyetértés a hatékony technológiában körvonalazódik, tehát a kibocsátási mértékegység, továbbá a megújuló energiaforrások használata terén egyre nagyobb a konszenzus. Fontos része az Útiternek a trópusi esőerdők kiirtásának megállítása. Az esőerdők eltűnése felelős a szén-dioxid kibocsátás 20 %-áért. Így olyan stratégiákat és programokat kell kidolgozni, melyekkel azokat a fejlődő országokat támogatják, melyek eddigi gazdasági fejlődésüket az esőerdők kivágásából nyerték.³⁶ Az alkalmazkodás a fejlődő ország alkalmazkodását jelenti elsősorban. Ezeknek az országoknak is ugyanolyan változásokat hoz az életükbe az éghajlatváltozás, mint a fejlett országoknak, annak ellenére, hogy nem ők az fő szennyezők. Támogatást kell ezeknek az államoknak is nyújtani, hogy a rendelkezésre álló eszközökkel a leghatékonyabban tudjanak fellépni a megváltozott körülményekkel szemben.

³⁵ Fodor László PhD., dr. habil: A Kiotói Jegyzőkönyv és felülvizsgálata;
http://emla.hu/aa2.10.0/img_upload/777ad89538966d33b9d5fb7d0e49b91c/Kiotoi_Jegyzokonyv.pdf; letöltve: 2012-04-14

³⁶ [wwf.hu/Hirek/Archivum/2007: Nem történt áttörés Balin](http://wwf.hu/Hirek/Archivum/2007: Nem_tortent_attores_Balin);
<http://wwf.hu/archivum/2007ev/1/nem-tortent-attores-balin>; letöltve: 2012-04-14

A Kiotó Egyezmény által életre hívott intézmények feladatáról és erősítéséről is eltérő vélemények voltak.³⁷ Ilyen intézmények voltak az Adaptációs Pénzügyi Alap illetve az Alkalmazkodási Alap is. Az Adaptációs Pénzügyi Alapot a fejlődő országok pénzügyi támogatására hívták életre. Ennek az intézménynek a hatékonyságát kívánták fejleszteni. Az Alkalmazkodási Alap működésének célja pedig, hogy segítsen a fejlődő országoknak a klímaváltozás negatív változásaival szemben. 2009 és 2012 között 300-500 millió dollárt fordít a fejlődő országok tiszta energetikai programjára. Az Alap finanszírozása az üzleti forgalomból származó illetékből történik. Abban nem volt egyetértés az országok között, hogy ennek az alapnak a támogatását nemzetközi forrásokból kell-e fedezni. Az alkalmazkodáson belül elfogadtak stratégiákat, melyek a környezeti katasztrófák megfékezését célozták meg.³⁸

Az Európai Unió kritikus pontnak tartotta, hogy az üvegházhatású gázkibocsátásban továbbra sincsen egyetértés a tárgyaló felek között. Kiemelte, hogy a fejlett országoknak fokozott aktivitására van szükség a klímaváltozás elleni küzdelemben, továbbá hangsúlyozta a fejlődő országok nemzeti szintű csökkentési intézkedéseinek fontosságát. Rámutatott arra is, hogy az Európai Unió fejlesztési politikáját is környezetbarátabbá kell tenni, a haladás ütemén gyorsítani kell.³⁹

³⁷ Summit on Climate Change, Power Green Growth, Protect the Planet; 2009. szeptember 22. – az Egyesült Nemzetek New York-i központja; Háttéranyag; http://www.unis.unvienna.org/pdf/2009_SummitOnClimateChange/SCC_03_Negotiations_hu.pdf; letöltve : 2012-03-11, 16 :22

³⁸ Daciana Octavia Sarbu: Az éghajlatváltozásról szóló konferencia(Bali) eredményei; <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20080130+ITEM-020+DOC+XML+V0//HU&query=INTERV&detail=3-205>; letöltve: 2012-04-14, 13:28

³⁹ Az Európai Parlament 2008 .január 31-i állásfoglalása a Balin megrendezett éghajlatváltozási konferencia eredményeiről (COP13 és COP/MOP 13); <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0032+0+DOC+XML+V0//HU>; letöltve : 2012-03-11, 16 :47

2.2.7 Koppenhágai Klímacsúcs, 2009 (COP-15)

A 2008-as poznani klímakonferencia (COP-14) eseményeit tekintve már sejthető volt, hogy a Koppenhágai Konferencia nem hozza meg a kívánt eredményeket. Poznanban már látszott az Európai Unió tagoltsága. Dániába is úgy érkeztek a képviselők, hogy más elképzelések voltak arról, melyik országnak milyen mértékben kell kivennie a részét a fejlődő országok megsegítésében. A finanszírozás kérdése pedig sarkalatos pontja volt a tárgyalásoknak. Az USA részéről pedig Barack Obama, az Egyesült Államok elnöke nem jelent meg személyesen, ezzel megadva az alaphangulatát a konferenciának.

A 2009-es év mérföldkő lehetett volna a globális felmelegedés elleni küzdelemben, hiszen jogilag kötelező erejű döntések is születhettek volna a Koppenhágai Klímacsúcson. A Föld népének azonban ismét csalódnia kellett. A kététes tárgyalássorozat keretében 192 ország képviselői, kormányzati és nem kormányzati szereplői gyűltek össze a dán fővárosban, Koppenhágában. A konferencia célja az volt, hogy megszülessen az az új megállapodás, amely 2013-tól a Kiotói Egyezményt váltja fel és létrehozson egyfajta megállapodást a fejlődő országok kötelezettségei és a fejlett országok vállalásai között. Elviekben ez egy win-win helyzet lett volna, mivel a fejlett országok terhét jelentette volna a fenntarthatóság költsége, viszont ezzel a fejlődő országok nem nyertek volna versenyelőnyt.⁴⁰ Olyan új egyezményre lett volna szükség, mely a károsanyag-kibocsátást hatékonyan vissza tudja szorítani, és a fő szennyezők is csatlakoznak és ratifikálják. Azonban nemhogy új megállapodás nem jött létre, még a Kiotói Jegyzőkönyv meghosszabbításának feltételeiben sem tudtak megállapodni.

A várakozások ellenére a találkozó csak egy hosszabb folyamatot indított el, mely valójában a következő, Cancúni Konferenciát készítette elő. A konferencia résztvevői nem jutottak megegyezésre. Egyetlen konkrét számot tartalmaz az Egyezmény, amely már előző találkozókon is elfogadásra került: 2 °C-os határon belül kell maradnia a hőmérsékletemelkedésnek.⁴¹

Előzetes elemzések szerint a következő pontokban kellett volna egyetérteniük a képviselőknek:

1. A fejlődő országok technológiai és anyagi segítséget vártak a fejlett országoktól, és kiemelték, hogy pont a fejlett országok a probléma forrásai, így nekik kell fizetniük

⁴⁰ Romsics Gergely: Cancún 2010 – klímacsúcs izgalmak nélkül
; <http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=TFHIBL>; letöltve : 2012-03-11, 17 :04

⁴¹ Copenhagen Climate Change Conference – December 2009;
http://unfccc.int/meetings/copenhagen_dec_2009/meeting/6295.php; letöltve : 2012-03-09 ; 10 :31

érte. Szakértők szerint legalább 110 milliárd dolláros éves támogatása lett volna szükségük a fejlődő országoknak, hogy a klímaváltozás elleni harcban aktívan és hatékonyan részt tudjanak venni. A fejlett országok csak egy gyorstámogatást ajánlottak fel, 2012-ig 30 milliárd dollár értékben, illetve 2012 és 2020 között évi 100 milliárd dolláros támogatásban egyeztek meg, mely messze elmaradt a várakozásoktól.

2. 2020-ig a fejlett államokban átlagosan 40 %-os üvegházhatású gázkibocsátás csökkentés az 1990-es szinthez képest. A fejlett országok különböző mértékű csökkentéseket vállaltak, melyeket legtöbbször nem tettek közzé. A feltörekvő országok (Kína, India) a gazdasági fejlődésüket vették figyelembe, ahhoz igazították a kibocsátás-csökkentést.⁴²

3. 2015-re globális erdővédelmi alap létrehozása, az esőerdők kiirtásának teljes leállítás⁴³

2.2.8 Cancúni Konferencia, 2010 (COP-16)

A Cancúni Konferenciát már korántsem övezte olyan felfokozott várakozás, mint az előző találkozókat. Mindenki számára világossá vált, hogy rövid időn belül nem lehetséges nagy volumenű vállalásokban megállapodni az országok közti érdekellentét következtében. Az Európai Unió számára különösen fontos volt a Cancúni Konferencia, hiszen a Lisszaboni Szerződés értelmében az EU nemzetközi megjelenésének határozottabbnak és karakteresebbnek kell lennie. Azonban ez a fellépés elmaradt, sem az önkéntes vállalások rendszerét, sem a Kiotói Jegyzőkönyv érdemi fejlődését nem tudta elérni. Ennek okai többek között, hogy az Egyesült Államokra, mint stratégiai partnerre nem számíthatott. Míg az EU-ban és Japánban kialakult egy kvótarendszer a kibocsátás szabályozására, addig az USA-ban ezzel még csak nem is próbálkoztak (az Obama-kormány szavazást sem tartott róla). Ha az USA hajlandó lett volna egy kibocsátás csökkentési rendszert kialakítani, akkor az EU-val és Japánnal karöltve példát adhattak volna, globálisan gazdasági ösztönzőket vezethetett volna be.⁴⁴

⁴² Origo: „Nincsen B-bolygónk” – Kezdődik a klímacsúcs; <http://www.origo.hu/itthon/20091204-koppenhagai-klimacsucs-beharangozo-klimavaltozas-globalis-felmelegedes-kibocsatascsokkentenes.html>; letöltve: 2012-03-09, 10 :16

⁴³ Metropol Zöld különkiadás; 2009. december 19, 1.o.

⁴⁴ Romsics Gergely: Cancún 2010 – klímacsúcs izgalmak nélkül; <http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=TFHIBL>; letöltve : 2012-03-11, 17 :04

A Cancúni Konferencia során az alábbi döntések, megállapítások születtek:

- Megerősítették, hogy a kibocsátási szabályokat szigorítani kell. Már a Koppenhágai Konferencia alatt ígéretet tettek a fejlett országok arra, hogy 2020-ig csökkentik a kibocsátásukat, azonban ezt nem fektették le hivatalos dokumentumban. Cancún formálisan is az ENSZ dokumentumai közé emelte ezt a kötelezettségvállalást. Első alkalommal a fejlődő országok is beismerték, hogy nekik is szükséges a kibocsátásukat csökkenteni, bár konkrét megállapodások nem születtek.
- REDD-terv (reducing emissions from deforestation and degradation): egy keret felállítása szükséges, mely segítségével a gazdag országok a szegényeknek adnak támogatást, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkenjen az erdőirtás. Kifejezetten a terv pontjaiban nem állapodtak meg.
- klímasegély: a Zöld Klíma Alap felállításáról döntöttek, melynek feladata a pénzügyi tranzakciók intézése a fejlődő államok számára, hogy a felmelegedés negatív hatásait enyhíteni tudják.⁴⁵

2.2.9 Az ENSZ 17. Klímaváltozási Konferenciája, Durban, 2011 (COP-17)

A dél-afrikai Durbanban lezajlott konferencia hosszú évek sikertelen tárgyalásai után eredményesen zárult. A Kiotói Jegyzőkönyvet megújították, és a 2012-ben kezdődő második vállalási időszak végéről egy éven belül megállapodnak. A konferencia célja az volt, hogy a Jegyzőkönyvet ratifikáló országok ismét vállaljanak kibocsátás csökkentő kötelezettségeket. Elfogadtak egy olyan globális útitervet, mely minden ország számára kötelező normákat írna elő a szén-dioxid kibocsátásban. A tervek szerint 2015-re kellene kialakulnia, hogy 2020-tól már jogilag kötelező végrehajtó rendszerként működhessen.

Ez a találkozó már a kezdetekkor nagy ellentéteket váltott ki. Kína és az Egyesült Államok az eredeti Kiotói Jegyzőkönyvet sem ratifikálta, ugyanakkor Kanada, Japán és Oroszország bejelentette, hogy csak akkor hajlandó az új kötelezettségeket vállalni, ha a két legnagyobb szennyező is hajlandó a kibocsátását csökkenteni. Felszólaltak a fejlődő országok is, hogy a nagy szennyezőknek kellene vállalni a következményeket, és nagyobb támogatást adni a

⁴⁵ Adam Vaughan: Cancún climate agreements at a glance;
<http://www.guardian.co.uk/environment/2010/dec/13/cancun-climate-agreement>; letöltve: 2012-04-14, 19:05

kiszolgáltató országoknak. A veszélyeztetett szigetországok közleményben szólították fel a konferencia tagjait, hogy mielőbb szülessen meg a klímaváltozásról szóló megállapodás.⁴⁶

Összefoglalva négy területen született megállapodás Durbanban:

1. Jövőbeli jogi keret a klímaváltozási akcióknak

2012 első felében kezdődnek el a tárgyalások a megerősített környezetvédelmi irányítás szabályozása területén. A új jogi keretet 2015-ben fogadják el és 2020-tól emelkedik jogerőre. A legsebezhetőbb országokról (afrikai országok, kis szigetországok) is szintén gondoskodni kell.

2. Zöld Klíma Alap

Fejlődő országok számára már az előző konferencián elhatározták a Zöld Klíma Alap felállítását, mely támogatásokat nyújt a rászoruló államoknak. A Durbani Konferencián a fejlett államok megerősítették ezt a törekvést, azonban arról, hogy a befizetéseket melyik országok és milyen mértékben támogatják, nem született döntés. Az évi 100 milliárd eurós támogatást még kérdéses, hogy csak állami, vagy esetleg magánforrásból finanszírozzák.⁴⁷

3. Hosszú távú együttműködési akciók

Már a 2010-es Cancúni Konferencia alkalmával számos területet kiemeltek, ezek közül Durbanban az alábbiakról állapodtak meg. Fel kell állítani egy új, piac alapú mechanizmust, hogy a hatékony kibocsátás csökkentést ösztönözze. A nemzeti tervezések átláthatósága érdekében részletes szabályokat véglegesítettek, ezzel erősítve az országok közti bizalmat. Egy folyamatot elindítottak, ami az agrárpolitika és a klímaváltozás kapcsolatát vizsgálja. Ebben a témában 2012 végére várható megegyezés. Az országok támogatására új szervezeteket hoztak létre és új mechanizmusokat dolgoztak ki.

⁴⁶ Greenfo/MTI: Véget ért a klímacsúcs Durbanban; <http://greenfo.hu/hirek/2011/12/11/veget-ert-a-klimacsucs-durbanban>; letöltve: 2012-03-11, 17:05

⁴⁷ European Commission/Climate action/Policies/International Partners/Climate negotiations/Future global framework: Durban Climate Conference 2011; http://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/durban/index_en.htm, letöltve: 2012-04-14, 22:26

4. A Kiotói Jegyzőkönyv második kötelezettségvállalásának időszaka

A Konferencián megállapodás született arról, hogy a Kiotói Jegyzőkönyv második kötelezettségvállalási időszaka 2013. január 1-jén kezdetét veszi, és 2017-ig vagy 2020-ig tart. A 2012-es qatari konferencián döntenek a konkrét időpontról, illetve a kibocsátás csökkentés mértékéről. Az első időszakról maradt kibocsátási jogok ⁴⁸

4. kép: A Durbani Konferencia hivatalos logója

(Forrás: www.alternativenergia.hu) ⁴⁹

⁴⁸ European Commission/Climate Action/Policies/International Partners/Climate negotiations/Future global framework: Durban climate conference 2011;

http://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/durban/index_en.htm, letöltve: 2012-04-10, 22:43

⁴⁹ Rovatok/Zöldinfo/Környezetvédelem: Magyar döntős kisfilm a durbani klímakonferencián;

<http://www.alternativenergia.hu/magyar-dontos-kisfilm-a-durbani-klimakonferencian/41813>; 2012-04-16, 15:06

3. Az Európai Unió környezetvédelmi-és klímapolitikája

Magyarország Nemzeti Éghajlat-változási Stratégiája

*„Kétfrontos harcot kell vívni a klímaváltozással. Jelentősen csökkenteni kell globálisan az üvegházgáz kibocsátást azért, hogy elkerüljük a jövőben a klímaváltozás veszélyes szintjét, ugyanakkor Európának alkalmazkodnia kell a klímaváltozáshoz, mert az már folyamatban van. Az emberek Európában egyre jobban érzik a klímaváltozás fenyegető hatásait az élet minden területén, és az a társadalom legsérülékenyebb tagjait fogja a legkeményebben sújtani.”*⁵⁰

(Sztavrosz Dimasz – EU környezetvédelmi biztosa)

Sztavrosz Dimasz, az Európai Unió környezetvédelmi biztosa az EU Zöld Könyve (Adapting to Climate Change in Europe – options for EU action) bemutatásakor mondta ezeket a gondolatokat. Rámutatott arra, hogy a klímaváltozás már elkezdődött, visszafordítani nem tudjuk, így alkalmazkodni kell hozzá. Az élet minden területén olyan változásokat szükségesek, melyekkel egy környezetbarátabb, csökkentett energiafelhasználású világba vezetnek át. A következőkben az Európai Unió klímaváltozás elleni törekvéseit mutatom be.

3.1 Történelmi áttekintés

Az Európai Unióban a környezetvédelemmel először a hetvenes években kezdtek foglalkozni. Eleinte a környezeti elemekre és a működőképes piac szempontjából fontos termékek és szolgáltatásokra vonatkozó előírásokra összpontosított. Elsősorban nem az okokat, tehát nem a szennyezéseket szabályozta, hanem a már megtörtént környezetszennyezésre fogalmazott meg előírásokat. A kilencvenes években beszélhetünk arról, hogy a szennyezésre vonatkozó szabályokat már a forrásánál kívánták mérsékelni. Ebben az időben már a többi

⁵⁰ Harnos Zsolt, Gaál Márta, Hufnagel Levente, *Klimaváltozásról mindenkinek*. (Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar, Matematika és Informatika Tanszék, 2008): 166.

szakpolitikával összefonódva vizsgáldtak, és a kilencvenes évek végén, a fejlődés alapelvei és koncepciói elfogadásával egyenrangúvá is vált.

A közös környezetpolitika három plusz egy lábon áll, melyek a következők:

- *akcióprogramok*: a fő célkitűzéseket tartalmazza. A legutóbbi, Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogram (2001-2010) prioritásai a klímaváltozás megállítása, a biológiai diverzifikáció fenntartása, humánegészségügy, hulladékgazdálkodás, természeti erőforrások megőrzése.
- *jogszabályi eszközök*: előírások, közösségi normák
- *támogatási mechanizmusok*: a megvalósítást elősegítő pénzügyi támogatások
- +1 *intézményrendszer*: mindezeket működtető, szervező, irányító rendszer

A környezetvédelmi politikában a piaci alapú eszközök közül az adók, díjak és az emissziós tanúsítványok kereskedelmi rendszereit alkalmazzák legtöbbször. Ha a klímapolitikát tekintjük, akkor a mennyiségi rendszerek, azaz a tanúsítványok kereskedelme nagyobb eredményt hoz, mint az adóztatás, azaz az áralapú eszközök alkalmazása. A szigorú ellenőrzés és a teljesítési feltételek világos megfogalmazása az alkalmasság kulcsa. Olyan nemzetközi tehermegosztást kell kialakítani, amely minden tagállamra egységes terheket ró ki. Az egységes fellépés a Közösség kereskedelmi pozícióján is nagyban javít. Az Unió európai tanúsítványkereskedelmi rendszere meghatározott kvótákat ír elő, hatósági döntéssel, meghatározott mennyiségi szabályozással. Eleinte azoknak a vállalatoknak, melyek korábban sokat tettek a környezetbarát termelésért, ingyen osztanak ezekből a kvótákból, ezt hívják „grandfathering” elvnek. Ez a megfogalmazás azt szemlélteti, hogy a piacra újonnan csatlakozott vállalatoknak nem volt lehetőségük a „nagypapa” idején a környezetbarát termelésre, így velük szemben ez nem méltányos eljárás.

Ezt az eljárást én sem gondolom megfelelőnek. Ha vannak vállalatok, amelyek ingyen hozzájutnak a kibocsátási kvótákhoz, érdekeltységük csökken abban, hogy új rendszert fejlesszenek ki. Kevés azon cégek, gyárak száma, amelyek már megfelelő, környezetbarát technikával termelnek. Ideig-óráig ez a kvóta fedezi a kibocsátást, azonban ha elfogy az ajándék kvóta, akkor nekik is ki új eljárásokat kell fejleszteniük. Az áralapú eljárás legfőbb előnye, hogy a klímapolitika eszközrendszerének megbízható bevételi oldalát jelenti. Ilyen

például az energiaadó. Létezik még az úgynevezett ökoadó, amit a vásárló fizet meg. Átfogó hatású adó, mely a fogyasztó belső költségei között jelenik meg.⁵¹

3. 2 Fő célkitűzések, intézkedések

Az Európai Unió már számos intézkedést hajtott végre a klímaváltozás elleni küzdelemben. Az elmúlt két évtizedben nyilvánvalóvá vált mind az Unió, mind más nemzetközi szervezetek számára, hogy szigorú lépésekre van szükség a klímaváltozás területén. A fenntartható fejlődés és a gazdasági teljesítmény növelése magával hozza a beruházások és a kibocsátás növelését is. Az utóbbi években a 'zöld', azaz környezetbarát intézkedések térnyerése figyelhető meg. A legfőbb cél, aminek érdekében hozták az intézkedéseket nem más, mint a Kiotói egyezmény megvalósítása. Az egyezmény értelmében, a buborékmechanizmus alapján az EU összes szén-dioxid kibocsátást 2012-re 8 %-al kell csökkenteni.⁵² Miután az Egyesült Államok visszalépett az Egyezmény értelmében felállított vállalásoktól, az Európai Uniónak komoly erőfeszítéseket kellett tennie annak érdekében, hogy más országok (mint például Oroszország) tartsák magukat a kiotói pontokhoz. Mindeközben további akadályok is hárulnak a klímapolitika elé, ilyen a Lisszaboni Szerződés. A 2009-ben életbe lépett Lisszaboni Szerződés értelmében a fő prioritások közé tartozik a versenyképesség javítása, a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés, mely szintén hátráltatja a klímavédelem elleni harcot. Bruno Pedrotti, a BusinessEurope klímaváltozási tanácsadója elmondása alapján az Európai Unió meghatározó szereplő a klímaváltozás területén, mely a Durban Konferencia óta még nagyobb jelentőséget kapott, hiszen itt több ország is vállalta a Kiotói Jegyzőkönyv második periódusának feltételeit.⁵³

Az Európai Unióban most a Hetedik Kutatási Keretprogram (FP7) fut, melyet 2014-ben vált a következő. A Bizottság 80 milliárd eurót szán arra, hogy ezen időszakon belül az EU-t versenyképesebbé tegye. A támogatások egyre nagyobb hányada kapcsolatos valamilyen formában a klímaváltozás elleni küzdelemmel. A 80 milliárd euró egyharmadát olyan kutatásokra fordítják, melyek közvetlenül vagy közvetve kapcsolódnak a klímapolitikához. Ez rengeteg pénznek tűnik, azonban ha jobban végiggondoljuk, hét évre és országokra leosztjuk, máris nem olyan sok. Az EU abban tud segíteni, hogy összehozza az országokat, vállalatokat,

⁵¹ Nádudvari Zoltán, *A klímavédelem terhei megosztásának nemzetközi gyakorlata*. (Budapest, ELGOSCAR-2000 Környezettechnológiai és Vízgazdálkodási Kft., 2008): 36-38.

⁵² EurActiv: Az EU klímapolitikája; <http://www.euractiv.hu/nyomtathato-verzio/linkdossziek/az-eu-klímapolitikaja>; 2011-04-20 ; 19 :02

⁵³ Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

hogy közös fejlesztéseken együtt dolgozzanak. Ehhez viszont nemzeti szinten is sokkal többet kell tenni. Az Unió feladata a koordináció, a nemzeti alapok szétaprózódásának csökkentése, illetve egy képet adni arról, hogyan lehetne a támogatásokat a leghatékonyabban felhasználni.

54

5. kép: Az ipar fontos szereplője az üvegházhatású gázok kibocsátása elleni küzdelemnek

(Forrás: www.gazdasagi.info) ⁵⁵

Az Európai Bizottság 2000-ben útjára indította az első Európai Éghajlat-változási Programot (ECCP – European Climate Changing Policy). A program számos költséghatékony eszközt határoz meg. A legfontosabbak a következők: a kibocsátás-kereskedelmi rendszer; az összeköttetési irányelv; az autógyárak közötti önkéntes megállapodás és a megújítható erőforrások támogatásáról szóló irányelv a villamos energiatermelésben. ⁵⁶

2005-ben elindult az ECCP II, mely során értékeli az ECCP eredményeit. A Program végrehajtása kapcsán hangsúlyt fektetnek a széndioxid leválasztására és tárolására, a közlekedési szektor ETS-be való integrálására, valamint az adaptációs politikákra.

Itt kell említést tenni az Európai Unió két programjáról, az Európa 2020-ról és a 2050-es Dekarbonizációs Útitervről. Az Európa 2020 az intelligens, fenntartható fejlődés stratégiája,

⁵⁴ Bruno Pedrotti, klímaváltozási tanácsadó – BusinessEurope; személyes interjú, Brüsszel, 2012. március 26

⁵⁵ Ismeretlen szerző: Robog az ipar; <http://www.gazdasagi.info/2011/04/14/robog-az-ipar/>; letöltve : 2012-02-27, 18 :39

⁵⁶ Ismeretlen szerző: Az EU klímapolitikája; <http://www.agrarkamara.hu/Bio%C3%BCzemanyagel%C5%91%C3%A1ll%C3%ADt%C3%A1s%C3%A9smin%C5%91s%C3%ADt%C3%A9s/AzEUkl%C3%ADmapolitik%C3%A1ja.aspx>; letöltve: 2011-04-20, 19:58

melynek pontjai között szerepel a 20-20-20-as célkitűzés is.⁵⁷ Az EU „20-20-20”-as programja révén született meg négy szabályozási területtel a klíma-energia csomag.

Ez a négy elem a következő:

- az az irányelv, amely meghatározza azokat az intézkedéseket, melyek a 20 %-os megújuló energiaforrásokból való részesedést elősegíti
- a karbon leválasztási és tárolási technológia, ennek alkalmazása. Ez a technológia a szén-dioxid egy részének a légkörbe való kijutását akadályozza
- további irányelv, amely szabályozza a közösségi kibocsátás kereskedelmet
- „erőfeszítés-megosztási” határozat, amely azokra az ágazatokra vonatkozott, amelyekre nem vonatkoznak a kibocsátás-kereskedelmi előírások⁵⁸

A Roadmap 2050 (Dekarbonizációs Útiterv) már az Európa 2020 stratégiáit is meghaladja. Az Útiterv célja, hogy úgy csökkentse a kibocsátást, hogy közben a versenyképességre és az energiaellátásra ne legyen kedvezőtlen hatásokkal. A cél a „széntelenítés” (szén-dioxidmentesítés), azaz az 1990-es kibocsátáshoz képest 80 – 95 % közötti hazai csökkentést ír elő.⁵⁹ Ez a cél a koppenhágai és a cancúni meghatározásokkal harmonizál, amiket fokozatosan lehetne megvalósítani, melyre a Bizottság részletes modelleket dolgozott ki. Ahhoz, hogy a kitűzött célokat el tudják érni, az úgynevezett Energiahatékonysági tervet követni kell, ami az energiahatékonysághoz szükséges további lépéseket tartalmazza. A Terv másik irányba történő eseményekre is előre jelez, azaz ha növekszik a szén-dioxid kibocsátás, akkor a globális költségek is megnövekednek. Ahhoz, hogy ezt elkerüljük, mielőbb be kell vezetni a kutatás-fejlesztések során kialakított, költséghatékony technológiákat – hibrid és elektromos járművek, intelligens hálózatok, szén-dioxid leválasztás és tárolás.⁶⁰ Számítások

⁵⁷ A Bizottság közleménye: Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája; http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf; letöltve: 2012-03-17, 15 :37

⁵⁸ « Klíma-21 » Füzetek : *Klímaváltozás – hatások – válaszok* (2011.65. szám). (Budapest, MTA KSZI Klímavédelmi Kutatások Koordinációs Iroda; Akaprint Kft., 2011): 15.

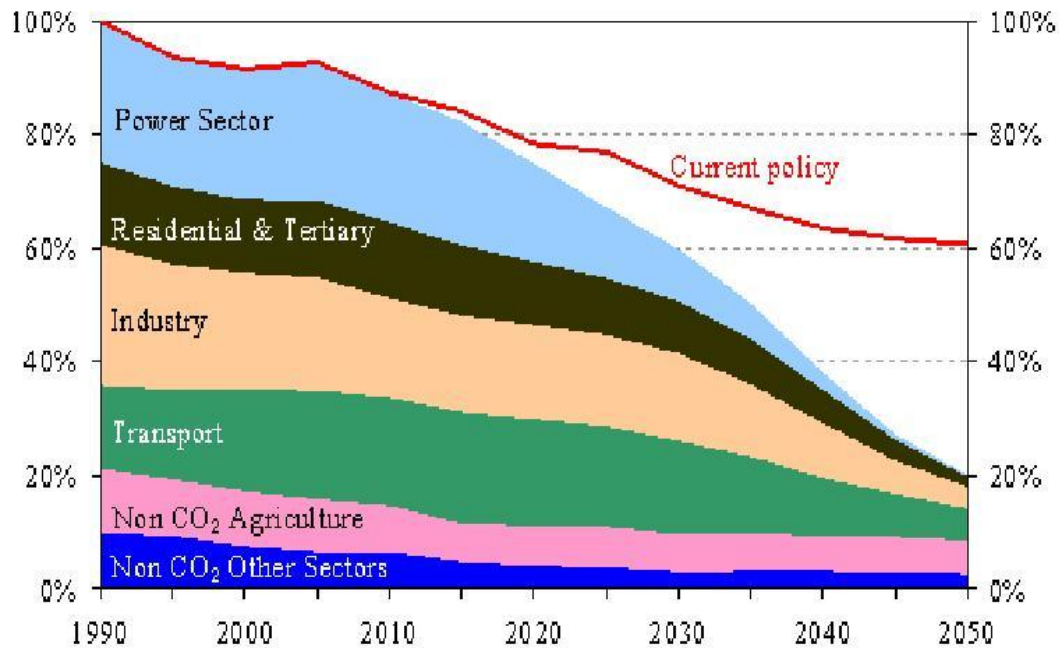
⁵⁹ Európai Bizottság/Hírek/Energia és természeti erőforrások; A versenyképesség, alacsony széndioxid kibocsátású energiaágazat felé – 19/12/2011; http://ec.europa.eu/news/energy/111219_hu.htm; letöltve : 2012-03-16, 19 :44

⁶⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az alacsony szén-dioxid kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának útiterve; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:HU:PDF>; letöltve : 2012-03-16, 20 :15

szerint mind gazdaságilag, mind technikailag kivitelezhető a 80 %-os kibocsátás csökkentés. Gazdasági területen az EU GDP-jének 1,5 %-át jelenti pluszban az elkövetkezendő 40 évben a jelenlegi, 19 %-os teljes beruházáson túl. Ez egy pótlólagos beruházás, ami 270 milliárd eurót jelent. Az innovációt, növekedést, munkahelyteremtést ösztönzi, az energiabiztonságot megerősíti, és a légszennyezést csökkenti. Az alacsony szén-dioxid kibocsátás fő vonalát 2050-re a bio,- szél,- napenergia, intelligens hálózatok, alacsony vagy nulla energiafelhasználású házak (ezek az úgynevezett passzív házak), az intelligens városok és a szén-dioxidtárolás és leválasztás jelentik. A legnagyobb csökkenés a villamos energia várható, amely akár szén-dioxidmentessé is válhat 2050-re. Becslések szerint az iparban 2030 után gyorsul fel a kibocsátás csökkentés. Azok a rendszerek, amelyek tagjai az ETS-nek, nagyobb kibocsátás csökkentést tudnak elérni. Az ETS-ben résztvevő ágazatok kibocsátása 2050-re a 2005-ös szint 90 %-át tudják produkálni, míg az ETS-en kívüli ágazatok csak a 70 %-át. A közlekedés és a mezőgazdaság továbbra sem működhet szén-dioxidmentesen. A közlekedésben a szennyezést lassan lehet elérni, a mezőgazdaságban valamivel gyorsabban (itt a fő szennyező a metán és a dinitrogén-oxid). ⁶¹ A közlekedés villamosításával és a tömegközlekedés fejlesztésével a nagyvárosok levegőminősége rohamosan javulna. 2030-ra a 2005-ös szinthez képest 65 %-al tisztább lehetne a levegő, ha a tervezett intézkedéseket végre tudják hajtani.

⁶¹Europa/Press room/Press releases; Éghajlatváltozás: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemtervéhez kapcsolódó kérdések és válaszok;
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/150&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en>; letöltve : 2012-03-16, 23 :52

3. ábra: Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának alakulása az EU-ban a 80 %-os mérséklési cél irányába

(Forrás: eur-lex.europa.eu)

Pénzügyi fedezetként innovatív finanszírozási lehetőségek állnak rendelkezésre: visszaforgatható alapok, garanciaprogramok, kockázat megosztási eszközök, kedvezményes kamatlábak, támogatásötvöztési mechanizmusok. Így ezekkel a megoldásokkal a korlátozott közfinanszírozást. A következő többéves pénzügyi ciklusban az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, valamint az Európai Beruházási Bank erre a célra további forrásokat szabadít fel.

Azonban továbbra is nagy hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az Európai Unió az összkibocsátás csak 10 %-áért felelős. Tehát a nemzetközi kapcsolatokban, főleg Indiával, Kínával és Koreával, összehangoltabb cselekvésre lesz szükség, az EU-nak határozottabban kell fellépnie a nemzetközi dimenziókban.⁶²

⁶² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az alacsony szén-dioxid kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának útiterve;
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:HU:PDF>; letöltve : 2012-03-16, 20:15

3.3 Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve – az Európai Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer (EU Emission Trading Scheme)

Az éghajlat változási politika egyik fő pontja az úgynevezett uniós kibocsátás kereskedelmi rendszer (European Emission Trading Scheme – ETS). A 2003 júliusában elfogadott 2003/87/EK irányelv teremtett jogi keretet a kibocsátás kereskedelemnek.

A szubszidiaritás elve értelmében az Európai Unió közösségi szinten kezeli a szén-dioxid kibocsátásának csökkentésére irányuló törekvéseket. Az arányosság elvével összhangban nem lépheti túl az irányelv a cél elérésére szükséges mértéket. Az 1993. június 24-i 93/389/EGK tanácsi határozat a szén-dioxid és egyéb üvegházhatású gázok kibocsátásának ellenőrzésére már létrehozott egy mechanizmust, amely segít az tagországoknak abban, hogy a kiosztandó kibocsátási egységek teljes mennyiségét meghatározzák.

A közösségi fellépés a verseny torzulásának elkerülése és a belső piac egységességének megőrzése miatt szükséges. A tagállamoknak figyelembe kell venni a kibocsátási egységek kiosztásánál az adott ipar kibocsátás csökkentésének lehetőségét, szankciót kell meghatározni arra az esetre, ha a vállalatokat megsértik. A nyilvánosságot az átláthatóság érdekében biztosítani kell. A nemzeti intézkedések lényeges elemnek számítanak, a projektalapú mechanizmusok – CDM (Clean Development Mechanism) és JI (Joint Implementation) – a hatékony működés szempontjából kiemelkedően fontosak. Az irányelvet a szakterületen történő változások és a kibocsátások nyomon követése révén lehet felülvizsgálni. Ha valamely létesítményt kizárnak, akkor az esetükben adóztatással lehet elérni a kibocsátás csökkentését. Az eredményes kibocsátás csökkentés a gazdaság minden ágában szigorú szabályokat és intézkedéseket követel meg (főként a közlekedési ágazatban). A 2003/87/EK irányelv az alapvető jogokat és alapelveket elismeri és tiszteletben tartja. A létesítménynek az adott hatóságnál kérelmet kell benyújtania, hogy engedélyt kapjon az üvegházhatású gázra vonatkozó kibocsátásra. A hatóság, a megfelelő vizsgálatok után a létesítmény egészének vagy csak egy részének adhatja ki. Ha több létesítmény ugyanazt a tevékenységet folytatja, akkor számukra lehetőség nyílik közös teljesítés vállalására az első ötéves időszakban. Minden ország kidolgozza a saját nemzeti kiosztási tervét, amelyben meghatározza, hogy egy adott időszakban hány egységet és hogyan kíván elosztani. Az illetékes hatóság vagy hatóságok megnevezése is szükséges, ezek munkáját össze kell hangolni. Annak érdekében, hogy az egységeket kiadhassák, birtokolhassák, átruházhassák vagy törölhessék, a tagállamoknak gondoskodniuk kell egy kibocsátási egység-forgalmi jegyzék létrehozásáról és aktualizálásáról. Ezt egy állam egyedül vagy más államokkal

közösen is üzemeltetheti. Vis maior esetén bizonyos létesítmények többlet-kibocsátási egységet kaphatnak. Az erről szóló kérelmet a Bizottság mérlegeli, és ha a vis maior fennáll, akkor az adott létesítmény számára az adott ország engedélyezheti a nem átruházható többlet-kibocsátási egységek kiutalását.⁶³

2003. december 31-e volt a határidő a tagállamok számára, hogy implementálják a hazai jogrendszerükbe a bizottsági döntést. 2004. március 31-ig kellett az országoknak a Bizottság számára elfogadásra benyújtani a 2005-2007-es periódusra vonatkozó nemzeti elosztási tervüket. Ez az időszak bizonyult a tagállamok számára a legnehezebbnek, hiszen itt kellett dönteniük a kibocsátások mértékéről és elosztásáról úgy, hogy az irányelv 9-es és 10-es cikkéhez, illetve a hármas számú melléklet 11-es pontjához kötve voltak. A tagállamok eltérő módon reagáltak a kibocsátás kereskedelmi irányelvre. Minden ország a maga politikai és gazdasági érdekei szerint vagy támogatta, vagy ellenezte, hiszen a szigorú előírások a gazdasági növekedését gátolhatja, ami a politikai szintén is bizonytalanságokhoz vezetne. Kiemelték, hogy a meglévő jogi és igazgatási keretre kellene építeni a kibocsátás kereskedelmi rendszert, ami országonként szintén eltérő. Spanyolországban például megkülönböztetünk központi, regionális és helyi intézményeket, és mindegyiknek más szerepe van az irányelv megvalósításában. Belgium helyzete is különös, hiszen itt a kormány gyengesége miatt Vallónia, Flandria és Brüsszel Főváros Régió külön-külön tervet dolgozott ki.⁶⁴

A rendszer 2005-ben kezdte meg működését az első időszakkal, ami 2007 végéig tartott. Ez volt az úgynevezett „csinálva tanulás” időszaka, a kezdetleges kísérleti fázis. Meghatározták a szén-dioxid árát (1 kvóta árát), a rendszer hatáskörébe eső vállalatok kibocsátásának ellenőrzési struktúráját felállították és a kibocsátási egységek szabad kereskedelmét uniós szerte létrehozták.

2008-ban kezdődött a második kereskedési időszak, amely 2012 végéig fog tartani, és egybeesik a Kiotói Jegyzőkönyv első kötelezettségvállalási időszakával. Ebben az intervallumban már szigorúbb kibocsátási korlátokat vezettek be, a Bizottság a kibocsátási egységeket 6,5 %-al a 2005-ös szint alá csökkentette. A harmadik szakasz 2013-2020 között zajlik, ebben az időszakban kívánják az ETS-t megerősíteni és a kibocsátást 2020-ra 20 %-al csökkenteni az 1990-es szinthez képest. Ez az első olyan nemzetközi széndioxidkibocsátás-kereskedelmi rendszer, mely nemcsak az uniós tagállamokra terjed ki. Lichtenstein, Norvégia

⁶³ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:07:32003L0087:HU:PDF>; letöltve: 2012-03-07, 18:56

⁶⁴ Marjan Peeters and Kurt Deketelaere, *EU Climate Changing Policy – The Challenge of New Regulatory Initiatives*. (Northampton, Edward Elgar Publishing, Inc., 2007): 69-70.

és Izland is része az ETS-nek, amelyekkel kiegészítve így az összes üvegházgáz-kibocsátás 40 %-át adják.⁶⁵

A 2003/87/EK irányelv értelmében az üvegházhatású gázok a következők: szén-dioxid (CO₂), metán (CH₄), dinitrogén-oxid (N₂O), fluorozott szénhidrogének (HFC), perfluorokarbonok (PFC) és kén-hexafluorid (SF₆).⁶⁶

Az ETS *működési elve* a következő: a kibocsátás összmenyiségét rögzítik, és azon résztvevőknek, melyek a határértéken belül vannak, lehetőségük van a kibocsátási egységek igény szerinti adásvételére. Úgy is mondhatjuk, hogy a kibocsátás képezi a „fizetőeszközt” a rendszer tagjai között. Egy tonna széndioxid kibocsátásra ad jogot egy egység a tulajdonosoknak. Azon vállalatok, melyek a határérték alatt tudnak maradni, a megmaradt egységeiket eladhatják.

Érdekesség, hogy az ETS hatáskörébe tartozó vállalatokon kívül magánszemélyek, intézmények és akár nem kormányközi szervek is vásárolhatnak és eladhatnak kibocsátási egységeket.⁶⁷

4. ábra: Szén-dioxid kvóták az EU-ban (2005-2007)

(Forrás: www.biztonsagpolitika.hu)⁶⁸

⁶⁵ Y. Goossens : Éghajlatváltozás és környezet;
http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/environment/article_7298_hu.htm; letöltve : 2011-04-20 ; 20 :56

⁶⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve;
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:07:32003L0087:HU:PDF>; letöltve: 2012-03-07, 18:56

⁶⁷ Az EU fellépése az éghajlatváltozás ellen, az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere; Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2009; http://ec.europa.eu/clima/publications/docs/ets_hu.pdf; letöltve : 2012-01-12, 18 :11

Az ETS *fő célpontjai* azok a létesítmények, melyek leginkább szennyezik a környezetet, így az ipari élet szereplői, a mezőgazdaság, a közlekedés és a háztartások. A háztartások kibocsátásai bár kis mértékben mérhetőek, mégis számosságuk miatt fontos szereplői a klímaváltozás elleni küzdelemnek. Az ETS megközelítőleg 15 000 vállalat szén-dioxid kibocsátását szabályozza az energiaipar, ásványipar és fémfeldolgozás területén. 2012 után a polgári légiközlekedés általi szén-dioxid kibocsátásra is kiterjed az ETS. Ennek értelmében minden olyan légitársaságnak, melynek gépei Európán keresztülhaladnak, Európából indulnak, vagy itt landolnak, elegendő kibocsátási egységgel kell rendelkezniük, hogy az utasforgalmat le tudják bonyolítani. 2013-tól tovább bővül azon létesítmények köre, melyre az ETS kötelezettségvállalásokat fogalmaz meg. Így már azok azon intézmények is ide fognak tartozni, melyek a kibocsátott üvegházhatású gázok szállításával, elkülönítésével és geológiai tárolásával foglalkoznak.⁶⁹

Az ETS értelmében a megengedett kibocsátási kvótát nemzeti szinten kell meghatározni az úgynevezett Nemzeti Kiosztási Tervben (NAP). A Bizottság iránymutatásokat adott ki arra nézve, hogy a tagállamok az egyes kereskedelmi időszakokban milyen mértékben alkalmazhatják a szabályokat. Miután a Bizottság egy NAP-ot jóváhagy, már nem lehet változtatni rajta, illetve a kibocsátási egységek elosztása is változatlan kell, hogy maradjon. Először az éves megengedett összkibocsátás felső határát állapítják meg, ezek után pedig kibocsátási jogosultság egység formájában az egyes üzemek között szétosztják. A 2009/29-es bizottsági irányelv alapján a kibocsátási jogokról már nem a kormányok döntenek, hanem ez az Európai Bizottság feladata. A kibocsátási egységek meghatározása és elosztása tehát központi alapon történik 2009-től. A szétosztáskor egyetlen vállalatnak sem szabad több egységet kapnia, mint amennyire az előrejelzések szerint szüksége lesz. Azok a vállalatok, amelyek túllépik a kvótát, súlyos büntetéseket kell, hogy fizessenek. Ezzel is ösztönzi az ETS a vállalatokat arra, hogy minél hatékonyabb rendszert építsenek ki, amely a kibocsátást is csökkenti. Ahogy már említettem, még ingyen szétosztják a kibocsátási egységeket a vállalatok között, 2013-tól azonban ezeket az egységeket árverésre bocsátják. A villamos-energia szektorban 2013-tól már csak vásárolni lehet kibocsátási egységeket. A többi ágazatban ez úgy néz ki, hogy 2013-tól 80 % az ingyenesen kiosztható mennyiség, és évről évre 20 %-al csökken. Így 2020-ra minden ágazatban megszűnik az ingyenes kvótajuttatás.

⁶⁸ Lindmayer Judit: Emisszió kereskedelem a koppenhágai klímakonferencia tükrében; <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=820&title=emisszio-kereskedelem-a-koppenhagai-klimakonferencia-tukreben>; letöltve: 2012-03-19, 14:43

⁶⁹ Ismeretlen szerző: CO₂ kibocsátási kvóta kereskedelem; <http://www.hunep.eu/hu/tevekenysegeink/co2-kibocsatasi-kvota-kereskedelem>; letöltve : 2011-04-22 ; 19 :11

Ezzel is ösztönözni akarják a vállalatokat arra, hogy minél előbb csökkentsék a kibocsátást. Ráadásul így jobban érvényesül a „szennyező fizet” elve, és átláthatóbb lesz a rendszer. Az árveréseket a nemzeti kormányok rendezik, de részt vehet rajtuk minden EU-ból érkező vásárló. A kibocsátás kereskedelemről befolyt összeget az államoknak kötelezően klímavédelmi intézkedésekre kell fordítaniuk.

A rendszer érzékeny pontjára mutatott rá az úgynevezett „karbon-szivárgás” kérdése. Az egyre szigorodó uniós szabályok következtében ugyanis a termelési tevékenységek bizonyos ágazatokban elvándorolnának az EU-n kívüli államokba. A kritikus ágazatokat így segíteni próbálják engedményekkel, hogy ez ne következhesen be.⁷⁰ Azok az országok, amelyek gazdaságilag kevésbé fejlettek, még a tagállamok közötti kiosztás előtt részesülnek egy meghatározott kvótamennyiségben. Ezekben az államokban nem a csökkentés lesz a cél, inkább a növekedés korlátozása. Az országok között a fel nem használt kibocsátási egységek adhatók-vehetők lesznek, illetve egyik évről a másikra átvihetők az kvóták. 2020-ra az árverésekből befolyt várható összeg 30 és 50 milliárd euró között lesz.⁷¹

A rendszer *négy alapelven* nyugszik:

- Kötelező a részvétel azon ágazatok cégei számára, melyek az ETS hatáskörébe esnek
- Korlátozáson és kereskedelmen alapuló rendszer
- Megfelelőségi keretrendszere erős
- Nemcsak az uniós vonatkozású szabályokat alkalmaz, más lehetőségeket is kihasznál. Ilyen a Kiotói Jegyzőkönyvből származó tiszta fejlesztési mechanizmus (CDM) és a közös végrehajtás (JI) körébe eső kibocsátás megtakarítási projektek. Az ETS készen áll arra is, hogy további, a Kiotói Jegyzőkönyvből származó, harmadik országokban működő kibocsátást korlátozó rendszerekkel együttműködjön⁷²

⁷⁰ « Klíma-21 » Füzetek, *Klímaváltozás – hatások – válaszok* (2011.65. szám). (Budapest, MTA KSZI Klímavédelmi Kutatások Koordinációs Iroda; Akaprint Kft., 2011): 14.

⁷¹ Európai Bizottság: Mít tesz az EU?; http://ec.europa.eu/clima/sites/campaign/actions/whatiseudoing_hu.htm; letöltve : 2011-04-23 ; 17 :11

⁷² Európai Bizottság: Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere; http://ec.europa.eu/clima/publications/docs/ets_hu.pdf; letöltve : 2011-04-23 ; 18 : 33

3.4 Az ETS rendszer hatása a légiközlekedésre

Az ETS hatáskörét 2012. január 1-jétől a légitársaságokra is kiterjesztette az Unió. Ez azt jelenti, hogy azoknak a légitársaságoknak, amelyek használják az EU területén üzemeltetett repülőtereket, hozzá kell járulniuk a kibocsátás csökkentéséhez. Ha ezt valamely társaság nem tartja be, akkor 2013. január 1-jétől 100 euró büntetést kell fizetnie minden kibocsátott tonnáért. Ráadásul nemcsak az Európai Unió légterében kibocsátott szennyező anyagokra rója ki a büntetést, hanem a megtett teljes útra. Elemzések szerint a nem uniós légitársaságok az ETS-ben való részvétellel ezek a nem uniós társaságok jobban járnának, hiszen a büntetés kifizetése többbe kerülne, mintha megvásárolnák a kibocsátási kvótákat. Viszont ennek költségeit valószínűleg az utasokra hárítják majd. A jegyek ára növekedni fog, az Európán belüli járatokra átlagosan 1,8-9 €-val, tengerentúlra pedig 8-40 €-val. Így a légi közlekedésben a kibocsátás nem csökken, ezért az iparnak és a háztartásoknak kell a klímavédelem terheit fokozottabban viselniük.

Ahogy várható volt, ez az intézkedés nagy felháborodást keltett, leginkább az Egyesült Államok, Kanada, Oroszország és Kína légitársaságai körében. A pekingi kormány bejelentette, hogy csak az ő engedélyükkel csatlakozhat kínai légitársaság az ETS-hez. Erről folynak a tárgyalások, azonban az EU-nak óvatos politikát kell alkalmaznia Kínával szemben, hiszen a Nemzetközi Valutaalapon keresztül intenzív részt vállal az eurózóna feltőkésítésében...⁷³

6. kép: A legnagyobb szennyezők: a repülőgépek

(Forrás: eutopialaw.com)

⁷³ Ismeretlen szerző: Kína bojkottálná az uniós kibocsátáskereskedelmet;
<http://www.bruxinfo.hu/cikk/20120206-kina-bojkottalna-az-unios-kibocsataskereskedelmet.html>; letöltve: 2012-04-17, 14:23

3.5 A kibocsátási egységek árfolyamának változásai

A kibocsátási egységek árfolyamát illetően is nagy a bizonytalanság. 2020-ig előirányzott nettó kibocsátás csökkenés az iránymutató, amelyet a BAU-elv alapján számítottak ki. Ezek alapján 183 millió tonna szén-dioxiddal egyenértékű csökkenés várható.⁷⁴

Az egységek árának alakulása a vártnál sokkal borúsabb. Míg 2008-ban 25-30 € közelében volt egy tonna szén-dioxid ára, ez mostanra mély zuhanásnak indult. A gazdasági válság hatása az ETS piacon is éreztette hatását. A nagy vállalatok a megvásárolt egységeket nem tudták felhasználni, hiszen a termelés visszaesett. A felesleges CO₂ kvótát mindenki el akarta adni, így a karbon piacon túlkínálat jelentkezett (ezzel együtt ne felejtjük el, hogy a beruházásokat is felfüggesztették, amivel a kibocsátást redukálták).⁷⁵

A kvóták 10 € alatti árával túl kevés ahhoz, hogy a vállalatokat arra ösztönözze, hogy „zöld” beruházásokba kezdjenek, hiszen így nem éri meg számukra. A helyzet csak rosszabb lesz. Az Unió még 300 millió tonna szén-dioxid eladásán dolgozik most, hogy a zöld projektekre való pénzügyi forrásokat biztosítani tudja. Ezen felül még egy energiahatékonysági szabályzaton is dolgoznak, hogy később ez a kibocsátást csökkentse. A „zöld” befektetők beavatkozást sürgetnek a kibocsátás árának stabilizálásában. 2011 decemberében, mikor az ár 7 € alá süllyedt, az Európai Parlament egy bizottsága három lehetséges utat jelölt meg követendő stratégiának:

- 1,4 milliárd engedély visszatartása
- meg nem határozott csomag visszatartása/tartalékolása a piacról
- szűkíteni a rendelkezésre álló egységek számát

A tárgyalások eredményeként arra a megegyezésre jutottak, hogy a tagországokkal egyeznek meg a részletekről. A legegyszerűbb dolog a rendelkezésre álló egységek számának csökkentése lenne, így a kvóták ára 15 € és 30 € közé emelkedne. Ez az intézkedés a főbb szennyező országokban (például Lengyelországra) heves ellenállásba ütközött. Felmerült még a befektetői bizalom megrendülése is, hiszen ez az intézkedés precedenst is teremthet. Mindeközben a piac felügyelői olyan csodákkal is számolnak, mint egy hirtelen gazdasági

⁷⁴ Nádudvari Zoltán, *A klímavédelem terhei megosztásának nemzetközi gyakorlata*. (Budapest, ELGOSCAR-2000 Környezettechnológiai és Vízgazdálkodási Kft., 2008): 56-58.

⁷⁵ Lindmayer Judit: Emisszió kereskedelem a koppenhágai klímakonferencia tükrében; <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=820&title=emisszio-kereskedelem-a-koppenhagai-klimakonferencia-tukreben>; letöltve : 2012-03-19, 14:43

fellendülés, vagy egy új amerikai vagy japán cap-and-trade (összkvótás kereskedési) rendszer kialakításában, ami fellendíthetné a keresletet az európai engedélyek iránt. Valljuk be, ezekre a lehetőségekre reális esély nincsen. ⁷⁶ Problémát okozott még a kvóta-csalások egyre gyakoribb előfordulása. Az úgynevezett „körhintacsálásokat” 2010 nyarán sikerült felszámolni. Az ÁFÁ-val történő visszaélés mechanizmusa a következő volt: a karbonkvóta-bróker a csalásban érintett EU-tagállamban dolgozott. Másik tagállamból vásárolt kvótákat, amiket eladott, az ÁFÁ-t pedig a vevőnek számlázta ki. Ezután eltűnt, így az adott állam kincstárába nem fizette be az adót. A kvótákat más bűnözői csoportok újraexportálták, az ÁFÁ-t visszaigényelték. Ezek után a kibocsátási egységeket újra importálták, és a folyamat újra és újra folytatódik. Legutoljára Dániában fogtak el ilyen csálókat, ahol becslések szerint több százmillió eurós csalások történtek; illetve Nagy-Britanniában több milliárd fontos veszteséget okoztak. A csalások kiküszöbölése végett bevezették azt a szabályt, hogy a végső felhasználó fizeti meg az adót, így sikerült a csálásokat megakadályozni. ⁷⁷

3. 6 Összekapcsolódás más kibocsátás kereskedelmi rendszerekkel

Ahhoz, hogy az éghajlatváltozás elleni lépések és kibocsátás csökkentések megvalósulhassanak, az Európai Unió véleménye szerint szükség van egy globális piac létrehozására, ami az országos szén-dioxid piacok összekapcsolódásával érhető el. Az Európai Unió több tagállama, illetve az Európai Bizottság részvételével 2007-ben létrehozták az úgynevezett International Carbon Action Partnership-et (Nemzetközi partnerség a szén-dioxid-kibocsátás csökkentését célzó fellépésért) a folyamat támogatására. 2015-re az EU szeretné elérni, hogy az OECD országokkal létrejöhessen egy szén-dioxid piac, amelyet 2020-tól a növekvő és felemelkedő gazdaságokra is ki tudnak terjeszteni. Ennek érdekében az ETS-el kapcsolatos tapasztalatokat, eredményeket az Unió minden érdeklődő féllel megosztja. Azonban a kibocsátás-kereskedelmi rendszer veszélyeket is hordoz magában. A szigorú feltételek miatt vannak olyan vállalatok, melyek központjukat átteszik olyan országokba, ahol a törvények nem állítanak fel szigorú feltételeket. Középtávon nincs arra esélyt, hogy egy globális cselekvési terv megszülessen. A hivatalos EU álláspont alapján bilaterális

⁷⁶ Longyearbyen, „Carbon prices – Breathing difficulties, a market in need of miracle”, The Economist; (March 2012): 65.

⁷⁷ Lindmayer Judit: Emisszió kereskedelem a koppenhágai klímakonferencia tükrében; <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=820&title=emisszio-kereskedelem-a-koppenhagai-klimakonferencia-tukreben>; letöltve : 2012-03-19, 14:43

szerződések útján kellene közelebb hozni az országokat és közös cselekvésre bírni őket. Ez a feladat az EU DG Clima (az Európai Bizottság Klíma Főigazgatóság) feladata.

Összefoglalva: a globális szabályozás egy nagyon bonyolult kérdés. Ha a fő kibocsátókat, az USA-t, Oroszországot, Japánt, Kínát és az EU-t vesszük figyelembe, be kell látnunk, hogy a közeljövőben valószínűleg nem lesz megállapodás egy globális kibocsátás kereskedelmi rendszer felállításáról.⁷⁸

3.7 Az Európai Unió jövőképe 2050-re

Az Európai Parlamentben és az Európai Bizottságban erős politikai elhatározottság van a klímaváltozás elleni szabályozások területén. Teljes egyetértés van mind uniós, mind globális szinten abban, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátását a lehető leghatékonyabb módon csökkenteni kell. Az uniós tagországok jó úton haladnak a kibocsátás csökkentésében, és a fejlett országok akár 60-90 %-os csökkentést is elérhetnek 2050-re az 1990-es adatokhoz képest. Megállapodások születtek tekintetben, hogy a fejlett gazdaságú és iparú országok a fejlődő országokat anyagilag és technológiai eszközökkel is támogatják, cserébe többlet kibocsátási jogosultságokat kapnak. Az energiaellátás területén teljesen liberalizált és egységes piac jön létre, erőteljes állami és uniós beavatkozással az éghajlatváltozás megakadályozása érdekében. A tagállamok számára biztosítja az EU, hogy a különböző helyeken termelt energia mindenki számára elérhető legyen. Az Unió aktív szerepet játszik abban, hogy az alacsony fejlettségű országokat felzárkóztassa anyagi és technológiai támogatással.⁷⁹ Egyértelmű, hogy az Európai Unió egyedül a célokat nem tudja véghezvinni, ehhez a többi nagy játékos (USA, Kína, Oroszország, Japán, Ausztrália, Kanada) beleegyezése és cselekedete is szükséges!⁸⁰

⁷⁸ Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

⁷⁹ Európai Bizottság: Az EU kibocsátás kereskedelmi rendszere;

http://ec.europa.eu/clima/publications/docs/ets_hu.pdf; letöltve : 2011-04-23 ; 18 : 33

⁸⁰ Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

3.8 Magyarország vállalásai a klímaváltozás területén

3.8.1 Nemzetközi és uniós vállalások

Magyarország a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalta, hogy 6 %-al csökkenti kibocsátását 2012-re. 2012 után a fejlett iparral rendelkező országoknak nagyobb mértékben kell kibocsátásukat csökkenteni, mint a globális átlag. A cél, hogy elkerüljék azt a mértékű éghajlatváltozást, amely már veszélyes volna az ökológiai egyensúlyra.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát (NÉS) Magyarország a nemzetközi szerződések értelmében tett kötelezettségvállalása alapján a 2008-2025-ös intervallumra elkészítette. Ennek célkitűzéseit a Nemzeti Éghajlatváltozási Programok valósítják meg.

A NÉS fő cselekvési pontjai a következők:

- a nemzetközi és uniós előírásoknak megfelelően olyan szabályokat állít fel, melyekkel csökkenti az üvegházhatású gázok kibocsátását, az energiafelhasználást csökkenti, a termelés és fogyasztás szerkezetét a kevésbé anyagigényes irányba mozdítja el
- az éghajlatváltozás és klímaváltozás társadalmi tudatosítását erősíti
- mivel az éghajlatváltozás már elkerülhetetlen, annak hatásai (ökológiai, társadalmi, gazdasági) ellen intézkedéseket hoz, a lehető legjobban megpróbál alkalmazkodni a kialakuló új rendhez ⁸¹

Az Európai Unió átlagát meghaladó kibocsátás-csökkentési kötelezettség Magyarország számára jelentősen akadályozná a gazdasági fejlődést és felzárkózást. Fokozatos bevezetéssel elkerülhető a későbbi sokkhatás, hiszen vannak még kiaknázatlan lehetőségek a kibocsátás-csökkentés terén. 2025-re a kibocsátás csökkentési célok a következőkben foglalhatók össze:

- ha az Unió egyoldalú kötelezettségvállalása 20 %-os csökkentés: 16-25 % közötti csökkentés az 1990-es kibocsátáshoz képest
- átfogó keretrendszer, tehát 30 %-os kibocsátás csökkentési uniós cél esetén: 27-34 %-os csökkentés az 1990-es kibocsátáshoz képest

⁸¹ 29/2008 (III.20) OGY határozat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról;
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A08H0029.OGY; letöltve : 2011-04-23 ; 19 :43

Ha az utóbbi feltételeket állítják fel, akkor az országnak a hazai eszközök mellett vásárolnia kell kibocsátás-ellentételező egységeket is. Még 2012-ben célszerű volna egy olyan állami vásárlási programot felállítani, mely összegyűjti a tapasztalatokat és megkönnyíti a jogosultságok vásárlását.⁸²

Magyarországon az európai kibocsátás-kereskedelmi rendszer megközelítőleg 200 vállalatot érint. A 2008-as módosítás értelmében 49 vállalat kikerül az ETS hatálya alól, ők az úgynevezett Effort Sharing (ES) hatásköré kerülnek át. A Magyar Állam 2,4 millió kibocsátás-kereskedelmi egységet értékesített a piacon, amiből 2,5 milliárd forint folyt be.⁸³ Az ország gyenge pontjaként említendő meg az informatikai rendszere. A befektetők számára nagyon fontos, hogy az üzleti tevékenységet megbízható átutalásokon keresztül folytassák. Ezen a területen az országnak fejlődnie kell, hiszen a megbízhatóság növelésével a befektetők száma is növekszik.⁸⁴

3.8.2 A magyar EU elnökség klímapolitikája

A magyar elnökség kiemelt ügyként kezelte a klímavédelmet, hasonlóan az előtte leköszönő belga és az utána következő lengyel elnökséghez.

Prioritásai a következők voltak:

- az Unió 20 %-os üvegházhatású gázkibocsátás-csökkentési vállalásának lehetőség szerinti emelése
- a Roadmap 2050-re (karbon-szegény gazdaságra való áttérés) vonatkozó tárgyalások elősegítése
- Nemzetközi Klímavédelmi Tárgyalásokra szóló megállapodás
- a 2012 utáni globális klímarezsím felállítására szóló megállapodás, melynek középpontjában a Cancúni Megállapodás végrehajtása lesz⁸⁵

Az elnökség fő célja volt, hogy az elnökség végére vitaképes álláspont szülessen a klímapolitikát és a kohéziós politikát illetően. Mivel a klímapolitika már nemcsak

⁸² 29/2008 (III.20) OGY határozat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról;

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A08H0029.OGY; letöltve : 2011-04-23 ; 19 :43

⁸³ Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia; http://klima.kvvm.hu/documents/94/nes_080219.pdf; letöltve : 2011-04-25 ; 20 :11

⁸⁴ Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

⁸⁵ MTI: A magyar EU-elnökség klímapolitikai prioritásai; <http://www.metropol.hu/cikk/683063>; letöltve : 2011-04-25 ; 21 :01

környezetvédelmi kérdés, így érinti az ipar, a fejlesztéspolitika területét is. Az elnökség ideje alatt már szerveztek egy konferenciát március 24-26. között Budapesten és júniusban is terítékre került a téma a Környezetvédelmi Tanács ülésén. A márciusi ülés témái között kiemelt helyet kapott a 2050-es dekarbonizációs útiterv illetve a nemzetközi klímapolitika jövője.⁸⁶ Mindkettő a szén-dioxid kibocsátásról szól, de míg az előző a belső kibocsátással, addig az utóbbi a külső kibocsátást szabályozza. Itt megmutatkozott a cégek és vállalatok érdeklődése és érdekeltsége a dekarbonizációs útiterv mellett. Mivel Kína és az Egyesült Államok is egyre nagyobb összegeket fordít a zöldberuházásokra, így az Uniónak is komolyabb lépéseket kell tennie, hogy lépést tudjon tartani a versenytársakkal. A 2014 és 2020 közötti időszakra az uniós klímapolitika költségeinek meghatározása is szerepel a magyar elnökség tervei között.⁸⁷

3.8.3 Jövőkép 2050-re Magyarországon

Az előrejelzések szerint Magyarország az elkövetkező ötven évben a következő fejlődéseken megy keresztül:

Magyarországon az egy főre eső üvegházhatású gáz kibocsátása nem haladja meg azt a szintet, amely ökológiailag fenntartható. A közlekedésben változások következnek be, amellyel a nem motorizált közlekedés és a tömegközlekedés nagy hangsúlyt kap. A fajlagos fogyasztások lecsökkennek, így az üvegházhatású gázkibocsátás a töredékére fog csökkenni, az alternatív meghajtású járművek használata elterjed. A jelenlegi villamos-energia felhasználás 70 %-ban lecsökken az energiahatékonyság és energiatakarékosság következtében. A lakások 40 %-a üvegházhatású gáz kibocsátása nélkül fog működni. A felújítások következtében 75 %-ban csökken a nem passzív technológiával épült házak kibocsátása. A mezőgazdaság területén a biogazdálkodás válik dominánssá, alacsony vegyszerhasználattal. 27,4 %-al növekszik az ország erdősültsége a Nemzeti Erdőtelepítési Program révén.⁸⁸

⁸⁶MTI : A magyar elnökség a klímapolitikával is komolyan foglalkozik ; <http://www.ujszeczyterv.info/2011/02/a-magyar-elnokseg-a-klimapolitikaval-is-komolyan-foglalkozik/>; letöltve: 2011-04-26; 19:55

⁸⁷ Ismeretlen szerző: Klímavédelem: a vállalatok érdekeltek az EU vezető szerepének megőrzésében; <http://www.eu2011.hu/hu/hir/klima-vallalatok-erdekeltak-az-eu-vezeto-szerepenek-megorzeseben>; letöltve : 2011-04-26 ; 20 : 11

⁸⁸ Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia; http://klima.kvvm.hu/documents/94/nes_080219.pdf; letöltve : 2011-04-26 ; 21 : 34

4. A BusinessEurope gyakorlata a klímapolitikában

4.1 Miért pont a BusinessEurope?

Kötelező szakmai gyakorlatomat a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének (MGYOSZ) brüsszeli irodájában töltöttem, 2011. február és május közötti magyar elnökségi periódus alatt. Az MGYOSZ a BusinessEurope nevű szervezet tagja, mely egy Európai Munkaadói Szövetség (Confederation of European Business).⁸⁹ Ez az intézmény uniós szinten összefogja az európai gyáriparos és munkaadó szövetségeket, így esett a választásom erre az intézményre akkor, amikor eldöntöttem, hogy hol és kivel csinálók interjút.

7. kép: A BusinessEurope logója

(Forrás: www.businessseurope.eu)

A BusinessEurope története a második világháború végéig nyúlik vissza. Európában alapvetően szükségesnek bizonyult egy gazdasági együttműködési szervezet felállítása a háború utáni borzalmak újjáépítésének időszakában. Így 1949-ben megalapították az Európai Ipari Szövetségek Tanácsát (Conseil des Fédérations Industrielles d'Europe = CIFE). Ebből alakult a Római Szerződéssel, nyolc taggal az Európai Közösség Ipari Uniója (Union des Industries de la Coommunauté européenne = UNICE), a későbbi BUSINESSEUROPE. Az alapító tagjai a következő szövetségek voltak: Német Szövetségi Köztársaság, Franciaország, Olaszország, Luxemburg, Belgium és Hollandia. 2007-ben, létrehozásának alig valamivel az 50. évfordulója előtt a szervezet megváltoztatta nevét BUSINESSEUROPE-ra, ezzel is jobban kifejezve működésének területét. Ma a BusinessEurope 41 tagszövetséget tömörít 35 országból és az Európai Unió által elismert négy szociális partner egyike, mellette az európai

⁸⁹ Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége/Az Európai Unió/Brüsszeli Iroda: Az MGYOSZ Brüsszeli Iroda (MBI); <http://www.mgyosz.hu/hu/index.php?fo=3&al=1>; letöltve: 2012-04-08, 17:06

vállalkozói közösség legbefolyásosabb képviselőjeként tartják számon. A szervezet fő célja a tagállamok ipari szövetségeinek tevékenységének koordinálása és összehangolása a versenyképesség javítása érdekében. Az európai intézmények felé a BusinessEurope az európai munkaadói szövetségek szószólója egyben. A hivatalos uniós szervekkel a BusinessEurope állandó munkakapcsolatot alakított ki, képviseli az általános horizontális európai munkaadói érdekeket. Központja Brüsszel, mintegy ötven fős stábbal dolgozik. Elnöke 2009 óta Jürgen R. Thumann, főigazgatója Philippe de Buck.

Munkájuk kilenc szakmai bizottságon keresztül mintegy negyven munkacsoportban zajlik. A főbb témák az alábbiak: better regulation (job szabályozás); industrial development and energy (ipari fejlődés és energia); legal affairs (jogi ügyek); SMEs (kis-és középvállalatok); environment and climate actions (környezeti és klímaváltozási ügyek); economy and finance affairs (gazdasági és pénzügyi ügyek); employment and social affairs (foglalkoztatási és szociális ügyek); single market (egységes piac); global trade (globális kereskedelem).⁹⁰

4.2 A BusinessEurope klímaváltozási törekvései, fő állásfoglalásai⁹¹

A BusinessEurope már évek óta aktív résztvevő az Európai Unió klímaváltozás elleni harcának. 2008-ban adott ki egy fontos összefoglalót, amiben a nemzetközi szerződések négy kulcselvét fogalmazza meg. Ennek eredeti, angol címe: Combating Climate Change – Four key principles for a successful international agreement. Megfogalmazta, hogy a fejlődő és a rohamosan fejlődő országok támogató hozzáállása nélkül a kibocsátás csökkentése nem érhető el. A klímavédelmet minden szektorra és régióra ki kell terjeszteni, hogy hatékony és sikeres megoldást tudjanak találni. A BusinessEurope négy kulcsfontosságú elvet fogalmazott meg, amik a nemzetközi klímaváltozási tárgyalásokon vezető elvként kell szerepelnie:

1. Minden vezető gazdaságot arra kell ösztönözni, hogy a kibocsátását amilyen hamar csak lehet, csökkentse:
 - minden fejlett gazdaságnak bele kell egyeznie, hogy a kibocsátását 2020-ra csökkentse úgy, hogy globális szinten az 30 %-ot érjen el
 - a fejlődő országoknak 2020 előtt el kell kezdeniük a tárgyalásokat a saját kibocsátási céljukról; közös, de különböző felelősségeket vállalva

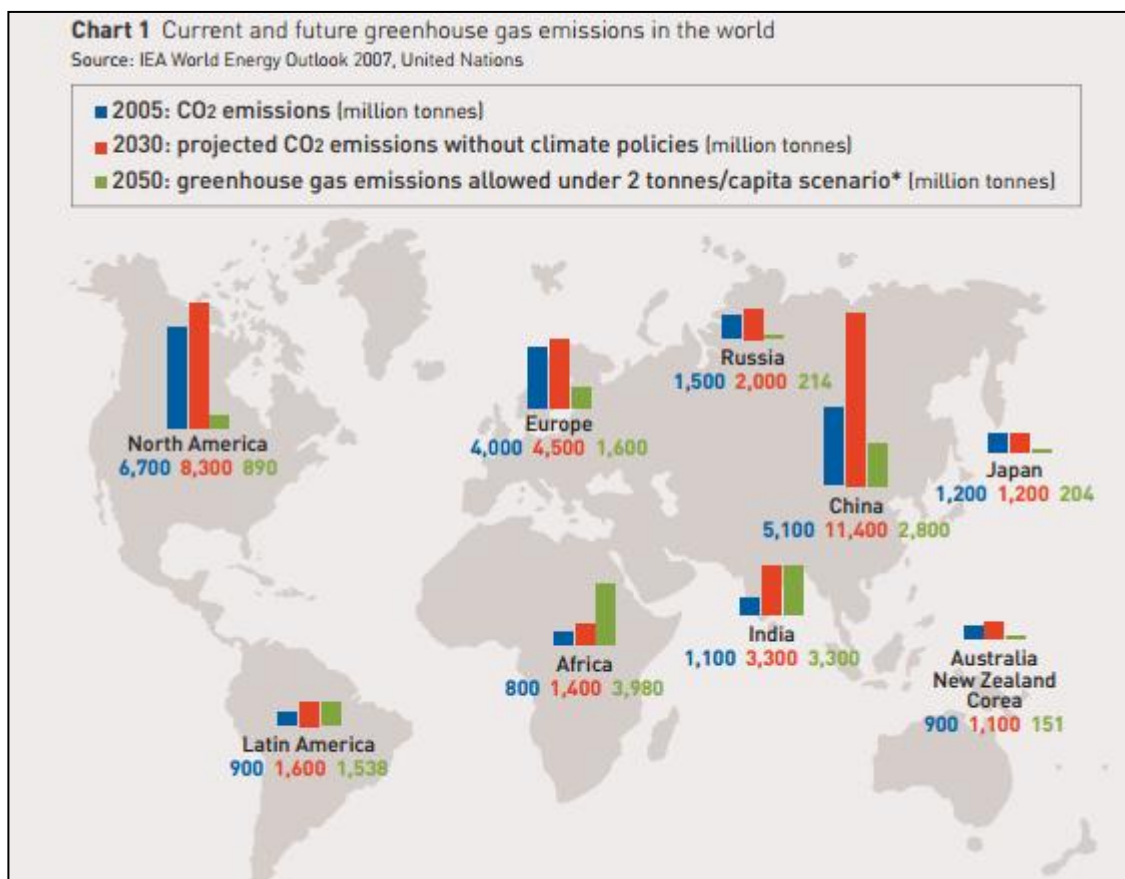
⁹⁰ BusinessEurope/About us/History of the organisation;
<http://www.busesseurope.eu/content/default.asp?PageID=601>; letöltve: 2012-04-08, 17:34

⁹¹ Combating Climate Change – Four key principles for a successful international agreement; October 2008;
<http://www.busesseurope.eu/content/default.asp?PageID=568&DocID=21780>; letöltve: 2012-04-08, 18:01

- a fejlődő és fejlett országok kötelezettségeit világosan el kell különíteni
- a BAU-elv nem opció, új követendő szabályokat kell megfogalmazni

5. ábra: Jelenlegi és jövőbeli üvegházhatású-gázkibocsátás a világon

(piros: 2030-ra előre jelzett kibocsátás, zöld: 2050-re a 2 tonna/személy üvegházhatású gázkibocsátás „forgatókönyv”)

(Forrás: www.buinessseurope.eu)

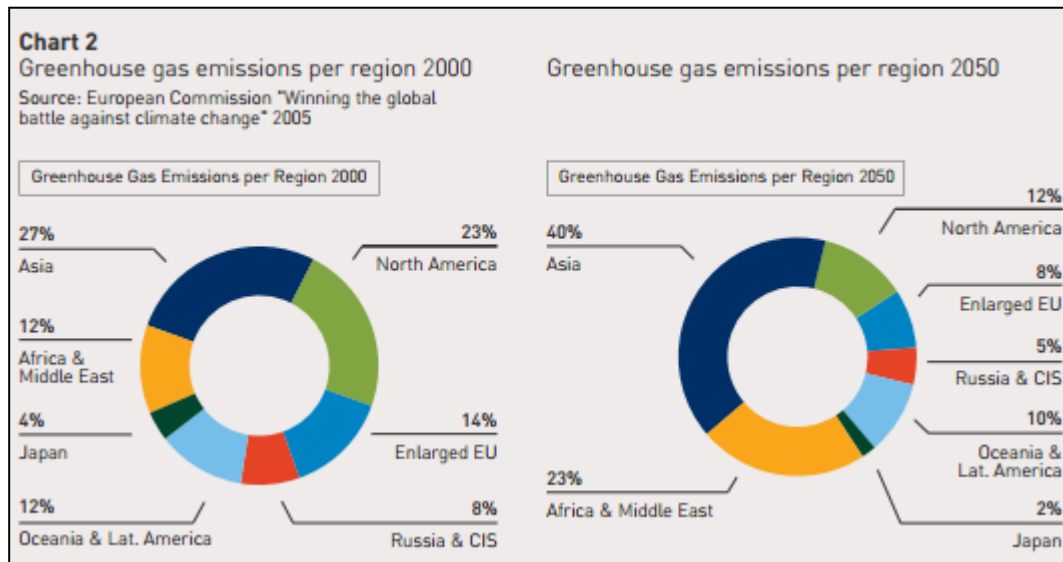
2. Világméretű szinten egy olyan szabályozást fel kell állítani (angol terminológiában „playing level field”), mely egyenlő feltételeket teremt az ipar számára:

- minden nagy kibocsátónak és minden társadalmi szektornak hozzá kell járulnia a klímavédelemhez
- a nemzetközi szerződéseknek az ipar kritikus tömegét le kell fednie
- folyamatos növekedést biztosítani kell
- nemzeti és globális szinten az ágazatok törekvéseinek láthatónak kell lennie. Ezeket közös ellenőrzéseken és jelentésen keresztül lehet megvalósítani, szem előtt tartva a középtávú célokat és kitűzéseket

3. A globális piaci mechanizmusokat szélesíteni kell, különös tekintettel a fejlődő régiókra:

- a szénpiacot fejleszteni kell, különös tekintettel a célra, hogy egy globális szénpiacot állítsanak fel
- a Tiszta Fejlődési Mechanizmus (CDM) és az Együttes Végrehajtás (JI) fejlesztését folytatni kell, a 2012-es periódust követően is. Ezeknek az elveknek támogatni kell a megújuló energiaforrásokat és az energiahatékonysági technológiákat.
- a technológia transzfert a WTO szerződésekben is alkalmazni kell, a szellemi tulajdonjogok (Intellectual Property Rights) megsértésére megoldást kell találni, hogy a közös vállalkozásokat, a szabadalmi jogok rendszerét megkönnyítse

6. ábra: Üvegházhatású gázkibocsátás régióként 2000-2050

(Forrás: www.buinesseurope.eu)

4. Minden költséghatékony technológiát fel kell tártani és fejleszteni kell:

- minden költséghatékony módszert a kibocsátás csökkentés területén támogatni kell – a végső felhasználók tudatosságát is meg kell erősíteni

- a globális befektetést a K+F területén növelni kell, mely magában foglalja a tiszta szén technológiát és a megújuló energiaforrásokat
- különböző Alapok, mint például a Világbank Tiszta Technológia Alapja (Clean Technology Fund) és a hivatalos fejlesztési segélyek is fontos társszerepet játszanak

A nemzetközi tárgyalások során a BusinessEurope kiemeli azokat az elemeket, melyekben feltétel nélkül hisz. Az ETS hatékonyabb működését támogatni szeretnék, így az országoktól több állásfoglalást és intézkedést várnak el. Az Európa 2020 céljai, illetve a Dekarbonizációs Útiterv mellett sem tette le egyértelműen voksát, hiszen azon az állásponton van, hogy először általánosságban kell a klímaváltozás problémájával foglalkozni, és majd csak utána lehet konkrét lépésekről tárgyalni. A kötelezettségvállalásokról szóló tárgyalásokba aktívabban be kellene vonni a részvényeseket, és nemcsak a világ minden részét figyelembe kell venni. A természet abból nem profitál, ha az EU csökkenti kibocsátásait, a Föld többi részén viszont ugyanúgy folytatják a szennyezést.⁹²

⁹² Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

5. Konklúzió

A dolgozat során bemutatott konferenciák és találkozók sokasága jelzi, hogy a világ észrevette a körülötte lévő környezet változásait, és felismerte, cselekednie kell. Az UNCCC keretein belül életre hívott konferenciák, ezek eredményei és folyamatai nagyon lassúak, így érthető, hogy néhány ország saját maga szeretne lépéseket tenni. Az Európai Unió részéről ilyen a Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer, ami az emisszió csökkentésre egy nagyon jó kezdeményezés, amit sok hasonlónak kell követnie. A „Thinking global, acting local!”, tehát a „Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” jelmondat magában foglalja a folyamat működésének lényegét. Az Európai Unióban az uniós szabályozások szintje a legfontosabb, tehát az európai kezdeményezés. A meghozott döntéseken belül a tagállamok már maguk döntenek el, hogy milyen törvényekkel felelnek meg a követelményeknek. A skandináv országok ebben az élen járnak, sokszor még az Európai Uniónak is ötletekkel szolgálnak. Az, hogy ezek a kezdeményezések hogyan jutnak el az állampolgárokhoz, nagyban függ az adott országban működő rendszertől. Minél közelebb van az állampolgárokhoz, annál hatékonyabban tud működni.⁹³

Én ezt a jelmondatot úgy értelmezem, hogy először az emberek gondolkodásán és szemléletmódján kell változtatni, hogy utána ez országos, majd globális szinten is eredményekre vezessen. A gyerekeket már egészen kiskoruktól fogva környezettudatosságra kellene nevelni, az oktatásban erre nagyobb hangsúlyt fektetni. A munkahelyeket is lehetne környezettudatosság témakörben tréningeket tartani. A középkorú felnőttek valószínűleg nem tudnak még annyit sem a globális felmelegedés okairól és lehetséges következményeiről, mint a fiatalabb korosztály. Ezért szükséges volna, hogy mindenki legalább egy ilyen témájú előadáson részt vegyen.

A háztartások kibocsátásának csökkentésére is megannyi terv és ötlet áll rendelkezésünkre. Ilyen ötlet a németek által szorgalmazott a passzív ház, a zéró ház és a 3 literes ház modellje. A 3 literes ház modell azt jelenti, hogy egy házat úgy építenek meg, olyan szigeteléssel és fűtésrendszerrel, hogy éves energiafelhasználása kevesebb, mint 30 kWh/m². Azért hívják 3 literes háznak ezeket az épületeket, mivel ez az érték 3 liter fűtőolajt vagy 3 m³ földgázt jelent évenként. A passzív házak feltétele, hogy többletenergia befektetése nélkül mesterséges

⁹³ Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, személyes interjú, 2012. március 26, Brüsszel

szellőztetéssel oldják meg a komfortos ház feltételeit. Javasoltak még egy úgynevezett energia-útleveél bevezetését. Ez annyit jelent, hogy egy házat, mikor eladnak vagy kiadnak, akkor ez a dokumentum ad tájékoztatást a ház állapotáról (pl. a fűtésrendszeréről).⁹⁴

Azonban az óra ketyeg, nincs idő tétlenségre. Kiotó már 1997-ben megadta a lehetőséget arra, hogy a Föld országai talán a történelem során először egy kérdésben egységesen lépjenek fel. Ez viszont elmaradt, melynek már tizenöt esztendeje. Ebben a tizenöt évben is már sokkal előrébb tarthatnánk a globális felmelegedés elleni harcban, ha akkor megegyeznek. Érthető, hogy minden országnak, országok csoportjainak eltérő érdeke van, amit meg kell vizsgálnia, mielőtt vállalja a kötelezettségeket. Ez rövidtávon kifizetődő. Most mondhatnak nemet, és kereshetnek kikapukat az országok, hogy kibúvót találjanak a nem teljesítés következményei alól. Hosszú távon azonban nem lesz sem gazdasági érdek, sem politikai céloknak való megfelelés. Hosszú távon a természet nyer. A világ vezetőinek ezt fel kell ismernie és felelősségteljesen kell döntenie.

Munkámat Sir Fred Hoyle, angol kozmológus, matematikus-csillagász idézetével zárom. Ez a néhány sor jól összefoglalja, mi a tétje valójában a klímaváltozás elleni harcnak. A magam részéről csak reménykedni tudok benne, hogy a világ kéz a kézben fellép, és a Föld népe „nem vall kudarcot”.

„Gyakran elhangzik, hogy az emberi faj kudarcot vall itt a Földön, valami más faj veszi át a stafétát. A magas szintű intelligencia kifejlesztésének vonatkozásában ez tévedés. Ami a saját bolygónkat illeti, kimerítettük, vagy nemsokára ki fogjuk meríteni az ehhez szükséges fizikai erőfeltételeket. Amint elfogy a szén, az olaj, a magas fémtartalmú ércek, semmilyen, egyébként bármennyire alkalmas faj nem képes megtenni a hosszú utat a primitív viszonyoktól a magas szintű technológiáig. Csak egy dobásunk van. Ha kudarcot vallunk, ez a bolygórendszer kudarcot vall, ami az intelligenciát illeti. Ugyanez vonatkozik más bolygórendszerekre is. Mindegyiken lesz egy esély, csak egy, nem több.”

⁹⁴ Elhangzott a ‘How will employment and labour markets develop in the context of a transition towards a low-carbon economy?’ című konferencián, 2011.március 2., Brüsszel

6. Irodalomjegyzék

Könyvek

- **BÍRÓ, Dávid:** *A globális felmelegedés politikatörténete*, Napvilág Kiadó, Budapest, 2003
- **CARSON, Rachel** (ford.: Makovetz Benjamin; 2. bővített, javított kiadás): *Néma tavasz*, Katalizátor Iroda, Budapest, 2007
- **FRY, Carolin** (ford.: Ficzy Tímea): *A klímaváltozás – A XXI. század legnagyobb kihívása*, Totem Plusz Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008
- **HARNOS, Zsolt; GAÁL, Márta; HUFNAGEL Levente:** *Klimaváltozásról mindenkinek*, Budapesti Corvinus Egyetem, Kertészettudományi Kar, Matematika és Informatika Tanszék, Budapest, 2008
- **« Klíma-21 » Füzetek:** *Klimaváltozás – hatások – válaszok* (2011.65. szám); MTA KSZI Klímavédelmi Kutatások Koordinációs Iroda; Akaprint Kft., Budapest, 2011
- **dr. LÁNG, István:** *A fenntartható fejlődés Johannesburg után*; AGROINFORM Kiadóház, Budapest, 2003
- **dr. LÁNG, István:** *A környezetvédelem nemzetközi körképe*; Mezőgazdasági Kiadó Vállalat, Szeged, 1980
- **NÁDUDVARI, Zoltán:** *A klímavédelem terhei megosztásának nemzetközi gyakorlata*; ELGOSCAR-2000 Környezettechnológiai és Vízgazdálkodási Kft., Budapest, 2008
- **PEETERS, Marjan and DEKETELAERE, Kurt:** *EU Climate Changing Policy – The Challenge of New Regulatory Initiatives*; Edward Elgar Publishing, Inc., Northampton, 2007
- **RAKONCZAI, János:** *Globális környezeti kihívásaink*, Universitas Szeged Kiadó, Szeged, 2008

Folyóirat

- **Longyearbyen** „Carbon prices – Breathing difficulties, a market in need of miracle”
The Economist; 3 March 2012
- Metropol Zöld különkiadás, 2009. december 19

Internetes források

- http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/environment/article_7298_hu.htm
- http://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/durban/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/clima/publications/docs/ets_hu.pdf
- http://ec.europa.eu/clima/sites/campaign/actions/whatiseudoing_hu.htm
- http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf
- http://ec.europa.eu/news/energy/111219_hu.htm
- http://emla.hu/aa2.10.0/img_upload/777ad89538966d33b9d5fb7d0e49b91c/Kiotoi_Jegyzokonyv.pdf
- <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/150&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en>
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0002:HU:NOT>
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:FIN:HU:PDF>
- <http://greenfo.hu/hirek/2011/12/11/veget-ert-a-klimacsucs-durbanben>
- <http://klima.kvvm.hu/index.php?id=68>
- http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A08H0029.OGY
- <http://tudatosvasarlo.hu/en/cikk/ne-repulj-es-auto-helyett-gyalogol>
- http://unfccc.int/meetings/copenhagen_dec_2009/meeting/6295.php
- <http://wwf.hu/archivum/2007ev/1/nem-tortent-attorek-balin>
- http://www.abako.hu/climate/01_05i.htm

- <http://www.agrarkamara.hu/Bio%C3%BCzemanyagel%C5%91%C3%A1ll%C3%ADt%C3%A1s%C3%A9smin%C5%91s%C3%ADt%C3%A9s/AzEUkl%C3%ADmapolitik%C3%A1ja.aspx>
- <http://www.alternativenergia.hu/magyar-dontos-kisfilm-a-durbani-klimakonferencian/41813>
- http://www.atmosphere.mpg.de/enid/Roevid_oesszefoglal_-L_gkoer_3r9.html
- <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=820&title=emisszio-kereskedelem-a-koppenhagai-klimakonferencia-tukreben>
- <http://www.bruxinfor.hu>
- <http://www.buinessseurope.eu/content/default.asp?PageID=568&DocID=21780>
- <http://www.buinessseurope.eu/content/default.asp?PageID=601>
- <http://www.env-in-cent.hu>
- <http://www.euractiv.hu/nyomtathato-verzio/linkdossziek/az-eu-klimapolitikaja>
- <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20080130+ITEM-020+DOC+XML+V0//HU&query=INTERV&detail=3-205>
- <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0032+0+DOC+XML+V0//HU>
- <http://www.eutopialaw.com>
- <http://www.eu2011.hu/hu/hir/klima-vallalatok-erdekeltek-az-eu-vezeto-szerepenek-megorzeseben>
- <http://www.gazdasagi.info/2011/04/14/robog-az-ipar/>
- <http://www.gek.szie.hu/system/files/hirek/ea-ms-ete-1.pdf>
- <http://www.gondola.hu/cikkek/12812>
- <http://www.guardian.co.uk/environment/2010/dec/13/cancun-climate-agreement>
- <http://www.hunep.eu/hu/tevekenysegeink/co2-kibocsatasi-kvota-kereskedelem>
- <http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg1/ar4-wg1-spm.pdf>
- <http://www.jogiforum.hu/hirek/2620>
- <http://www.kulugyiintezet.hu/pub/displ.asp?id=TFHIBL>
- <http://www.metropol.hu/cikk/683063>
- <http://www.mgyosz.hu/hu/index.php?fo=3&al=1>
- http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=eghajlatvaltozas_08_5_modul

- <http://www.origo.hu/itthon/20091204-koppenhagai-klimacsucs-beharangozo-klimavaltozas-globalis-felmelegedes-kibocsatascsokkent.es.html>
- <http://www.pmtkft.hu/eip/Klimavaltozas.pdf>
- http://www.rec.hu/Dokumentumok/STERNjelentes_HUN.pdf
- <http://www.telegraph.co.uk/earth/copenhagen-climate-change-confe/6720751/Copenhagen-climate-conference-World-risks-4C-rise-even-if-there-is-a-deal.htm>
- <http://www.ujszecenytinterv.info/2011/02/a-magyar-elno.kseg-a-klimapolitikaval-is-komolyan-foglalkozik/>
- http://www.unis.unvienna.org/pdf/2009_SummitOnClimateChange/SCC_03_Negotiations_hu.pdf

Személyes interjú

- Bruno Pedrotti, BusinessEurope klímaváltozási tanácsadó, 2012. március 26, BusinessEurope központ, Brüsszel

Konferencia

- How will employment and labour markets develop in the context of a transition towards a low-carbon economy? , ETUC épület, 2011. március 2, Brüsszel

Mellékletek

1. sz. melléklet

Interjú Bruno Pedrottival, a BusinessEurope klímaváltozási tanácsadójával – 2012.III.26, Brüsszel

Az interjúra a BusinessEurope climate change advisor-át, azaz a klímaváltozási tanácsadóját, Bruno Pedrotti urat kértem fel. 2012. március 26-án, brüsszeli látogatásom során egy személyes találkozás alkalmával kerítettünk sort a beszélgetésre, melynek összefoglalását az alábbiakban mutatom be. Pedrotti úr több éve foglalkozik a klímaváltozással, a BusinessEurope-on belül szakterülete az Európai Unió klímapolitikája, a Kibocsátás-kereskedelmi Rendszer, az ENSZ klímaváltozási konferenciák és az Európai Unió kutatási és innovációs politikája.

1. Mit gondol milyen erős szereplő az Európai Unió a klímaváltozási politikában globális téren?

Általánosságban véve elmondható, hogy az Európai Unió a klímaváltozás területén meghatározó szereplő. Ez a Durbani Konferencia óta még nagyobb jelentőséget kapott, hiszen ekkor több tagállam is vállalta a Kiotó Protokoll második periódusának feltételeit. Úgy gondolom, hogy van esély további nemzetközi tárgyalásokra. Az Európai Unión kívül más országok is kidolgoztak cselekvési programokat, bár ezek különböznek az EU-étól. Két szóban összefoglalva: az EU nagyon erős a klímapolitika területén.

2. Az Európai Unió már kidolgozott egy saját rendszert, méghozzá az Európai Kibocsátás-kereskedelmi Rendszert. Ehhez már három nem uniós állam is csatlakozott. Gondolja, hogy a jövőben elképzelhető, hogy a világ, mint egész lép fel a globális felmelegedés ellen?

Természetesen, nagyon reméljük, hogy egy ilyen közös, világméretű politika kialakul, hiszen ez az egyik fő üzenete a tevékenységünknek. A versenyképesség területén hasonlóak a célok, viszont el kell kerülnünk, hogy a szennyezés egy területre koncentrálódjon. Gondolok itt arra, hogy a szigorú feltételek miatt egy vállalat átteszli székhelyét egy másik országba, ahol a

törvények nem állítanak fel ilyen szigorú szabályokat. Így végső soron a kibocsátást nem csökkentettük, csak másik területen valósult meg. Őszintén, középtávon nem látok arra esélyt, hogy egy globális cselekvési terv megszülessen. Véleményem szerint a kezdetekben bilaterális úton kellene gondolkozni, és megfogalmazni olyan kritériumokat, amelyek a kibocsátást szabályozzák. Az UNCCC érája alatt életre hívott konferenciák, ezek eredménye és folyamatai nagyon lassúak, így érthető, hogy néhány ország saját maga szeretne lépéseket tenni a klímaváltozás ügyében. A hivatalos EU álláspont az tehát, hogy bilaterális szerződések kereteiben próbálja közelebb hozni az országokat, és közös cselekvésre bírni őket. Az Európai Bizottságban ez a feladat a DG Clima (Directorate General Clima – Klíma Főigazgatóság) feladata. A globális szabályozás egy nagyon bonyolult és kényes kérdés, hiszen ha a fő kibocsátókat nézzük (Kína, az Egyesült Államok és az EU), megállapíthatjuk, hogy a közeljövőben valószínűleg nem lesz megállapodás köztük.

3. Mi csinál a BusinessEurope? Mit szeretne elérni? Mik a BusinessEurope prioritásai a klímaváltozási politikával kapcsolatban?

A BusinessEurope a nemzetközi tárgyalások során kiemeli azokat az elemeket, amikben feltétel nélkül hisz. Támogatni szeretnénk az ETS hatékonyabb működését, így több állásfoglalást és intézkedést várunk el az országoktól. A rendszer működéséről lehetne eszmecserét folytatni. Európai szinten abban bízunk, hogy a klímaváltozás elleni cselekedetek folytatódnak. Nem tettük le a voksunkat sem a 20-20-20-as cél, sem a 2050-es Dekarbonizációs Útiterv mellett. Úgy gondoljuk, hogy általánosságban kell foglalkozni a klímaváltozás problémájával, és majd a jövőben tudunk bölcsőbbek és okosabbak lenni a konkrét elhatározások és vállalások területén. Van egy folyamatban lévő vitánk néhány szövetséggel, mivel valamelyikeknek sokkal ambíciózusabb gondolatai vannak ezen a területen, amelyeket a gazdasági célokhoz, a nemzeti érdekekhez társítanak. Közös egyetértés van abban, hogy megvannak 2020-as szabályok, amiken nem változtatunk. A szénnek is van ára, aminek megvan a maga szerepe. Talán a gazdasági válság hatására történtek a szén árában az ingadozások, viszont arra ügyelni kell, hogy ne legyen túl alacsony, nullához közeli érték. A következő évben kezdődik az ETS harmadik periódusa, új szabályozással, így a többi rendszer keretein egyelőre nem kellene változtatni. Úgy gondolom, hogy a 2030-ra vonatkozó tárgyalásokat kellene elkezdeni, melyekbe a részvényeseket is be kell vonni. Ezeken a megbeszéléseken nemcsak az adott területet kell figyelembe venni, hanem a világ más részeit is. Hiába teszünk meg mi minden tőlünk telhetőt, ha a világ többi részén a nehézipar

ugyanúgy folytatja a szennyezést és a kibocsátást Európán kívül, ebből a természetnek szinte semmi haszna sincsen. Meg kell találnunk a helyes utat a versenyképesség és a törekvések között.

4. Nagyon sokat olvastam Lengyelországról. Ezek alapján Lengyelországgal az ETS kapcsán nagyon sok probléma van. Ipari ország révén nem kívánja elfogadni a kibocsátás csökkentési célokat. Mi a véleménye, Lengyelország a megszorításokat elfogadja a közeljövőben?

Lengyelország nevében nem nyilatkozhatok, ezt a lengyel szövetség tehetné meg. Az energia szektor a következő évtől engedményeket ad azon országok számára, amelyek ipara leginkább szénfüggő, többek között Lengyelország is ide tartozik. Az energia szektortól kapnak pénzügyi támogatásokat, hogy a termelésüket fejlesszék olyan úton, hogy kevésbé szennyező módszerekkel dolgozzanak, így energiát takarítsanak meg. Ezeknek az államoknak követniük kell a felállított szabályokat, amiket figyelni fogunk, hogy megvalósulnak-e. Lengyelország úgy nyilatkozott, hogy az opciós engedményekkel elképzelhető, hogy tartani tudják magukat a 2020-as célokhoz, és csökkenteni tudják a kibocsátást.

5. A BusinessEurope csinált már felméréseket a klímaváltozás kérdéséről a tagállamok állampolgárai között? Mennyit tudnak az emberek erről a szakterületről, a helyzet fontosságáról és a prioritásokról?

Mostanában nem csináltak ilyen felméréseket tudomásom szerint. Ez igazából nem a mi feladatunk, erre megvannak a kijelölt szervek. Röviden annyit lehet mondani, hogy az emberek nagyon keveset tudnak erről a kérdéskörrel, mit jelent a klímaváltozás pontosan, milyen hatásai vannak. Az utóbbi évek legnagyobb jelentőségű konferenciája a Koppenhágai Konferencia volt. Abban az időben például az olasz sajtóban pár oldalt közöltek róla, de ennyi. Az átlagpolgároknak ez nagyon homályos terület.

6. A „Thinking global, acting local” („gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan”) egy nagyon jó kifejezése annak, hogyan kellene a rendszernek működni, tehát úgymond a kicsitől a nagyig. Mit gondol, az országoknak helyi, regionális vagy országos szinten kellene a környezettudatosságot erősíteni?

Természetesen a legfontosabb az uniós szint, az uniós szabályozások. Ez egy európai kezdeményezés, amelyen belül a tagállamok már maguk döntenek el, hogy milyen törvényeket hoznak, amelyek harmonizálnak és megfelelnek a követelményeknek. A tagállamok sem egyenlő mértékben vesznek részt a klímapolitika sikerességében. Gondoljunk csak a skandináv országokra, amelyek sokszor még az Európai Uniónak is ötletekkel szolgálnak. Az, hogy az állampolgárokig hogyan jut el a kezdeményezés, sok tényezőtől függ, mint például az oktatás és az adott területen szokásos módszerek. Ilyen szempontból valószínűleg a helyi szint a legjobb, hiszen minél közelebb van a polgárokhoz, annál hatékonyabban tud működni.

7. Pár szót tudna mondani Magyarország helyzetéről?

Magyarországról kifejezetten sok információval nem rendelkezem, de egy pontot megemlítek. Úgy gondolom, hogy több országnak az informatikai hátterét kellene erősítenie, ide tartozik Magyarország is. A befektetők számára az ETS rendszeren belül nagyon fontos, hogy megbízható átutalásokon keresztül folytassák az üzletet. Tehát a megbízhatóság növelésével a befektetők száma is növekszik, erre kellene figyelnie az országnak.

8. Az Európai Unió nagy hangsúlyt fektet az R&D (Research & Development, Kutatás & Fejlesztés) területére. A klímapolitika területére is elmondható ez? Tud esetleg folyamatban lévő projektekről?

Az Európai Unióban most a 7. Kutatási Keretprogram fut, melyet 2014-ben vált a következő. A Bizottság 80 milliárd eurót szán erre az időszakra, hogy a kutatás és fejlesztésben versenyképesebbé tegye az EU-t. A támogatások egyre nagyobb hányada kapcsolatos valamilyen formában a klímaváltozás elleni küzdelemmel. Előrejelzések szerint a 80 milliárd euró egyharmadát olyan kutatásokba investálják, amelyek közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódnak a klímapolitikához. Rengeteg pénznek tűnik, de ha azt nézzük, hogy ez hét évre és országok között lesz elosztva, máris nem olyan sok. Az EU abban tud segíteni, hogy összehozza az országokat, vállalatokat, hogy közös fejlesztéseken dolgozzanak együtt, viszont nemzeti szinten is sokkal többet kell tenni. Úgy gondolom, hogy az Unió feladata a koordináció, a nemzeti alapok szétaprózódásának csökkentése, illetve egy képet adni arról, hogy ezt a pénzt hogyan lehetne a leghatékonyabban felhasználni. Az ETS esetében is elmondható, hogy a szén ára az ösztönző abban, hogy a cégek, gyárak új technológiákat

fejlesszenek ki, amivel a termelést ugyanúgy biztosítani tudják, így a versenyképességük sem romlik, viszont a környezetet nem károsítják a szennyező anyagok kibocsátásával. A szén ára önmaga nem fogja rábírní a vállalatokat a változásra, ehhez kellenek a különböző uniós támogatások.

9. Mit gondol az Európai Unió jövőjéről? Hogyan képzei el az EU-t 2050-re?

Az Európai Parlamentben és az Európai Bizottságban erős politikai elhatározottság van a klímaváltozás elleni szabályozások területén. Ezért felállítanak célokat, mint a 2020 vagy a 95 %-os kibocsátás csökkentés. Arra, hogy ezek megvalósulnak-e, csak a saját véleményemet tudom mondani. Ha mindenkivel kiegyezünk, úgy gondolom, elérhetőek bizonyos eredmények. Az egyértelmű, hogy egyedül az Unió nem tudja véghezvinni a célokat, a többi nagy játékos beleegyezése és cselekedete is szükséges. Ez nem olyan szakterület, mint például a monetáris politika, ahol az euró kérdésében az Egyesült Államok nem érintett. Ez egy olyan terület, ahol mindenki beleegyezése kell, így szerintem egy középút, ami járható lenne. Ezek alapján lehet, hogy a kibocsátás csökkentés nem 95 %, hanem 70 % lesz.